

TKDK

**Katılım Öncesi Yardım Aracı
Kırsal Kalkınma Programı (IPARD II)**

**ÇİFTLİK FAALİYETLERİNİN
ÇEŞİTLENDİRİLMESİ VE
İŞ GELİŞTİRME**

BAŞVURU ÇAĞRI REHBERİ

**6. ÇAĞRI
2019 - V6.0**

İÇİNDEKİLER

1. IPARD PROGRAMI VE AMAÇLARI	1
1.1 IPARD PROGRAMI HAKKINDA BİLGİ	2
1.2 GENEL VE SPESİFİK AMAÇLAR	2
2. BAŞVURU KOŞULLARI	5
2.1 NİHAİ YARARLANICILAR	6
2.2 GENEL UYGUNLUK KRİTERLERİ	6
2.3 SPESİFİK UYGUNLUK KRİTERLERİ	9
2.4 BAŞVURAMAYACAK OLANLAR	13
3. DESTEK BİLGİSİ.....	15
3.1 SAĞLANACAK MALİ DESTEĞİN ŞEKLİ, KAYNAĞI, UYGUN HARCAMA TUTARI VE TAKSİT SAYISI	16
3.2 DESTEKTEN YARARLANABİLECEK MAKSİMUM PROJE SAYISI VE BUNLARA İLİŞKİN DESTEK TUTARI SINIRI.....	18
3.3 BAŞVURU VE UYGULAMA SÜRECİNDE IPARD DESTEKLERİNİN EŞİT VE HAKSIZ REKABETE SEBEBİYET VERMEYECEK ŞEKİLDE KULLANDIRILMASINA YÖNELİK DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR	18
4. IPARD KAPSAMINDA UYGUN OLAN VE UYGUN OLMAYAN HARCAMALAR	21
4.1 UYGUN HARCAMALAR	22
4.2 UYGUN OLMAYAN HARCAMALAR	28
5. YATIRIM UYGULAMA SÜRESİ	29
6. BAŞVURU PAKETİNİN İÇERİĞİ.....	31
7. BAŞVURU ŞEKLİ VE YAPILACAK İŞLEMLER	35
7.1. BAŞVURU SÜRESİ	36
7.2. BAŞVURU PAKETİNİN HAZIRLANMASI	36

8. BAŞVURULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	41
8.1. İL KOORDİNATÖRLÜĞÜNDE YAPILAN KONTROLLER.....	42
8.2. TKDK MERKEZDE YAPILAN KONTROLLER.....	44
8.3. BAŞVURUNUN REDDEDİLMESİ.....	48
9. TKDK ONAYI SONRASINDA UYGULAMA KOŞULLARI: SÖZLEŞME....	51
9.1. SÖZLEŞME İMZALANMASI.....	52
9.2. SÖZLEŞME AŞAMASINDA SUNULACAK TAAHHÜTLER	53
9.3. SÖZLEŞMESEL HAK VE YÜKÜMLÜLÜKLER	55
9.4. SÖZLEŞMEDE YAPILACAK DEĞİŞİKLİKLER	56
9.5. NİHAİ DESTEK TUTARI	58
10. ÖDEME TALEBİ, ÖDEME ÖNCESİ YERİNDE KONTROLLER VE ÖDEME ..	59
10.1. ÖDEME TALEBİ, ÖDEME ÖNCESİ YERİNDE KONTROLLER VE ÖDEME	60
10.2. UYGULAMA SONRASI YERİNDE KONTROLLER.....	63
10.3. YÜKÜMLÜLÜKLERİN YERİNE GETİRİLEMESİ	64
11. PROJENİN YERİNDE KONTROLLERİ İLE İLGİLİ GENEL HÜKÜMLER	65
11.1. KONTROL EDİLEN KİŞİNİN HAK VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ.....	66
11.2. TKDK'NİN HAK VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ	67
12. SAĞLAM MALİ YÖNETİM PRENSİPLERİNE UYUM VE ÖZGÜNLÜK	69
13. USULSÜZLÜK VE DOLANDIRICILIK	71
14. BİLGİ TALEPLERİ, ŞİKÂYET VE İTİRAZLAR.....	75
14.1. BİLGİ TALEPLERİ.....	76
14.2. ŞİKÂYETLER.....	76
14.3. İTİRAZLAR.....	77
15. GÖRÜNÜRLÜK.....	79

REHBERİN AMACI

Bu Başvuru Çağrı Rehberi; IPARD Programı “Çiftlik Faaliyetlerinin Çeşitlendirilmesi ve İş Geliştirme” tedbiri kapsamında yatırım yapmak isteyen işletmeler tarafından destek almak üzere yapılacak başvurulara ilişkin kuralları içermektedir.

Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu “TKDK” proje başvuru sürecinde, potansiyel başvuru sahiplerine destekleyici bilgiler sunarak planlanan tüm faaliyetlerin zamanında ve doğru bir şekilde yerine getirilmesini hedeflemektedir.

Başvuru sahipleri için hazırlanan bu Rehberin amacı, Avrupa Komisyonu ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilen IPARD Programı ile ilgili kurallara uyulmasının yanı sıra IPARD Programından beklenen ekonomik yararların elde edilmesini sağlayacak uygun nitelik ve yeterli sayıda başvuru yapılmasını sağlamaktır.

TKDK tarafından, destek almak için sunulan başvurulara yönelik yapılacak tüm kontroller, IPARD Programı kapsamında Ulusal Yetkilendirme Görevlisi ve Denetim Otoritesi olarak belirlenen Kurumlar ile Avrupa Komisyonu tarafından da yapılabilecektir. Başvuru sahipleri bu Kurumlar tarafından yapılacak kontrollerde de bu rehberde belirtilen şartları sağlamak zorundadırlar.

Bir Başvuru Çağrı döneminde Kurumun internet adresinde ilan edilen ve dağıtımı yapılan Başvuru Çağrı Rehberlerine ek olarak o çağrı döneminde yayımlanan Resmi Başvuru Çağrı İlanındaki hususlar ve www.tkd.gov.tr adresinde yayımlanan duyurular da dikkate alınmalıdır. İlan ve Rehber arasında farklılık olması durumunda Resmi Çağrı ilanında belirtilen hususlar ve bilgilendirici dokümanların/rehberlerin www.tkd.gov.tr adresindeki güncel dijital versiyonları esastır.

TKDK, Başvuru Çağrı Rehberi, Başvuru Çağrı İlanı ve diğer bilgilendirme dokümanlarındaki tanım veya koşullarda değişiklik yapma hakkına sahiptir ve değişiklik yaptığında başvuru sahiplerine/yararlanıcılara bildirimleri kendi resmi internet sayfasında (www.tkd.gov.tr) duyuru yayımlama yoluyla yapabilir.

1

IPARD PROGRAMI VE AMAÇLARI

1.1 IPARD PROGRAMI HAKKINDA BİLGİ

IPARD Nedir?

IPARD, Avrupa Birliği (AB) tarafından aday ve potansiyel aday ülkelere destek olmak amacıyla oluşturulan, Katılım Öncesi Yardım Aracı'nın Kırsal Kalkınma bileşenidir.

IPARD, Avrupa Birliği'nin Ortak Tarım Politikası, Kırsal Kalkınma Politikası ve ilgili politikalarının uygulanması ve yönetimi için uyum hazırlıklarını ve bu kapsamda politika geliştirilmesini desteklemeyi amaçlamaktadır.

IPARD desteğinin 2014-2020 dönemini içeren çok yıllık "Kırsal Kalkınma Programı" kapsamında uygulanması gerekmektedir. Bu süreçte Avrupa Komisyonu ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından birlikte finanse edilecek destek programları uygulanacaktır.

1.2 GENEL VE SPESİFİK AMAÇLAR

Çiftlik Faaliyetlerinin Çeşitlendirilmesi ve İş Geliştirme

Bu tedbirin genel amaçları: Yeni işler yaratmak suretiyle istihdamın desteklenmesi ve iş faaliyetlerinin geliştirilmesi yoluyla mevcut işlerin korunması, bu şekilde kırsal alanlarda ekonomik faaliyet düzeyinin yükseltilmesi ve kırsal nüfusun azalmasının tersine çevrilmesidir. Ekonomik faaliyetler ve çiftlik faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi, kırsal alanlarda büyüme, istihdam ve sürdürülebilir kalkınma için gereklidir. Bu durum, kırsal alanlarda hanehalkı gelirlerini doğrudan artırarak, ekonomik ve sosyal bakımdan daha iyi bir bölgesel dengeye katkı sağlamaktadır.

Bu tedbir spesifik olarak çiftlik faaliyetlerinin çeşitlendirilmesinde yatırımların modernizasyonu, oluşturulması, genişletilmesi ve yeniden inşası aracılığıyla kırsal faaliyetlerin oluşturulmasını, çeşitlendirilmesini ve geliştirilmesini hedefleyecektir. Ayrıca aşağıda belirtilen konularda tarımsal ve tarım dışı faaliyetlerin geliştirilmesi amaçlanmaktadır:

- Bitkisel üretimin çeşitlendirilmesi ve bitkisel ürünlerin işlenmesi ve paketlenmesi: Süs bitkileri, tıbbi ve aromatik bitkiler, mantar ve misel, fide ve fidan, çiçek soğanını içermektedir.
- Arıcılık ve arı ürünlerinin üretimi, işlenmesi ve paketlenmesini içermektedir.
- Zanaatkarlık ve katma değerli ürünler: Zanaatkarlık faaliyetleri ile gıda-gıda olmayan ürünlerin işlenmesi ve pazarlanmasını içermektedir.
- Kırsal turizm ve rekreasyon faaliyetleri: Konaklama, yeme-içme tesisleri ve rekreasyon faaliyetlerini içermektedir.
- Su ürünleri yetiştiriciliği: İç sularda üretimi ve ürün satışı yapan restoranları içermektedir.

- Makine parkları: Yerel tarım sektörünün ortak ihtiyaçlarına hizmet edecek yatırımları içermektedir.
- Yenilenebilir enerji yatırımları: Elektrik ve ısı üretimi için yapılacak yatırımları içermektedir. Uygun yararlanıcılar diğer çiftlik faaliyetleri çeşitlendirme aktivitelerinden ve bu tedbir kapsamındaki iş geliştirme faaliyetlerinden bağımsız olarak, elektriği, elektrik dağıtım şirketlerine satarak kar elde etmek amacı ile yenilenebilir enerji kaynaklarına yatırım yapabilirler.

2

**BAŞVURU
KOŞULLARI**

2.1 NİHAİ YARARLANICILAR

Bu tedbir aşağıda belirtilen işletmelere açık olacaktır;

- **Çiftlik içi veya dışı faaliyetlerini çeşitlendiren çiftçiler veya çiftlik hanehalkı üyeleri:** Bunlar, tarımdan başka ekonomik faaliyeti bulunmayan, 5488 no'lu Tarım Kanununun 3. maddesinde tanımlanan şekilde gerçek kişilerdir. Çiftçiler ve/veya bunların hanehalkı üyeleri, kentsel veya kırsal alanlarda yerleşmiş olmalarına bakılmaksızın uygun yararlanıcılardır.
- **Kırsal alanlardaki gerçek kişiler:** Tedbir kapsamında bir ekonomik faaliyet gerçekleştiren ve yararlanıcı olan gerçek kişilerin kırsal bir alanda yaşıyor olmaları gerekmektedir ve bu durum kanıtlanabilmelidir.
- **Kırsal alanlardaki özel tüzel kişiler:** Kırsal alanlarda kurulmuş olan veya faaliyet gösteren özel tüzel kişilikler, projeyi gerçekleştirecek potansiyele sahip olan zanaatkarlık işletmeleri de dahil olmak üzere mikro ve küçük ölçekli işletmeleri içerir. Kırsal alanlardaki kırsal nüfus tarafından kurulan herhangi bir türdeki tüzel kişilikler de buna dahildir. Kırsal alanların dışında kurulmuş olan tüzel kişilikler, eğer desteklenen yatırımları/faaliyetleri kırsal alanda bulunuyor ise uygun yararlanıcı olabilirler.

Mevcut işletme: Başvuru sahibinin yatırımın uygulanacağı adreste* başvuru yapacağı alt-sektör kapsamında üretim faaliyetini gerçekleştirdiği bir işletmesi varsa ve bu işletme için modernizasyon, genişletme veya kapasite artırımı yapacaksa bu tür başvuru sahipleri mevcut işletme olarak kabul edilecektir. Mevcut işletmeler proje başvurusunda bulunurken gerekli olan üretim ve faaliyetiyle ilgili olan tüm sertifikaları sunmakla yükümlüdürler.

Yeni işletme: Başvuru sahibinin; yatırımın uygulanacağı adreste* başvuru yapacağı alt-sektör kapsamında üretim faaliyetini gerçekleştirdiği hali hazırda bir işletmesi yoksa bu tür başvuru sahipleri yeni işletme olarak kabul edilecektir.

*Adres: Herhangi bir toprak parçası veya binanın il, ilçe, mahalle, köy, cadde, sokak ismi, bina numarası, ada ve parsel bilgileri vb. bileşenler ile tanımlanan coğrafi konumudur.

2.2 GENEL UYGUNLUK KRİTERLERİ

- Başvuru sahipleri vergi sistemine kayıtlı olmalıdır. Ayrıca başvuru sahiplerinin devlete ödenmemiş vergi ve sosyal güvenlik borçlarının bulunmaması gerekmektedir.
- Başvuru sahipleri, TKDK tarafından son ödemenin yapılmasından sonra 5 yıl süre ile yatırımın muhafaza edilmesini ve önemli bir değişikliğe maruz kalmamasını temin etmek zorundadırlar.

- Başvuru sahipleri (gerçek kişi olması durumunda kendisi, tüzel kişiliklerde ise tüzel kişiliği temsil ve ilzama yetkili olan kişi) başvurunun sunulduğu tarihte 18 yaşını doldurmuş olmalı ve 65 yaşından büyük olmamalıdır. (66 yaşından gün almamış olmalıdır).
- Kiralanmış bir mülk üzerinde yapılacak yatırımlar uygun yatırımlardır. Kiralama süresi yatırımın tamamlandığı (son ödemenin yapıldığı) tarihten itibaren en az beş yılı kapsamalıdır.
- Bu tedbir kapsamında, sıralama kriterlerinden 30 puandan az alan başvurular uygun olarak değerlendirilmeyip reddedilecektir.
- Başvuru aşamasında, yeni işletmeler istisna olmak üzere, belirli bir çeşitlendirme faaliyeti için ilgili ulusal standartlar ile uyumlu olmalıdır.
- Başvuru sahipleri,TKDK tarafından yayımlanan formata uygun olarak bir iş planı sunmalıdır. Küçük yatırımlar için basitleştirilmiş bir iş planı sunulacaktır. İş planı, yatırımın gerçekleşmesinin sonucunda tarım işletmesinin ekonomik sürdürülebilirliğini kanıtlamalıdır.
- Çiftçiler veya çiftlik hanehalkının üyeleri için başvuru sırasında Tarım ve Orman Bakanlığının yetkili birimi tarafından verilen resmi bir belge ile statülerini kanıtlamalıdır.
- Başvuru sahibi gerçek kişi ise "Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi"ne göre kırsal alanda ikamet ediyorsa olmalıdır.
- Bu tedbirin faydalanıcıları 2012/3834 nolu yönetmelikle ve bu yönetmeliğin sonraki değişikliklerinde mikro ve küçük işletme olarak tanımlanan tüm tüzel ve gerçek kişilerdir. (Kamu tüzel kişilikleri ve kamu hissesi %25'den fazla olan tüzel kişilikler uygun değildir.) İlgili yönetmelikte mikro ve küçük işletmeler aşağıdaki şekilde sınıflandırılmıştır:
  - **Mikro işletme:** On kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri üç milyon Türk Lirasını aşmayan işletmeler.
  - **Küçük işletme:** Elli kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri yirmi beş milyon Türk Lirasını aşmayan işletmeler.

KOSGEB üyesi olmayan başvuru sahiplerinin bu tedbir için belirlenen mikro veya küçük ölçekli işletme sınırları içerisinde olup olmadıkları Kurum tarafından kontrol edilecektir.

Bu amaçla başvuru sahiplerinin yasal mali verileri ile çalışan sayısını gösteren belgelerini yanı sıra diğer şirketlerle ortaklık durumları da incelenerek "Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin Tanımlanması ve Sınıflandırılması Hakkındaki Yönetmelik"te belirlenmiş olan kriterlere göre değerlendirilecek ve başvuru sahibinin mikro veya küçük ölçekli işletme olma kriterini karşılayıp karşılamadığına karar verilecektir.

Kurum bu kontrollerin gerçekleştirilmesi sırasında, ihtiyaç duyulması halinde, başvuru sahiplerinden kendilerine ve ortaklıkları olan şirketlere ilişkin bilgi ve belge talep edebilecektir.

Yatırımların yeri aşağıda belirtilenler istisna olmak üzere kırsal alanda olmalıdır;

- Bitkisel üretimin çeşitlendirilmesi, bitkisel ürünlerin işlenmesi ve paketlenmesi konusunda yatırım yapan veya arıcılık ve arı ürünlerinin üretilmesi, işlenmesi ve paketlenmesi konusunda çalışan, zanaatkarlık ve katma değerli ürünler veya su ürünleri yetiştiriciliği konularında faaliyet gösteren, tarımdan başka hiçbir ekonomik faaliyeti bulunmayan **gerçek kişiler olarak, çiftçiler veya bunların hanehalkı üyeleri.**
- Su ürünleri yetiştiriciliği konusundaki kırsaldaki yatırımlarının bir uzantısı olarak restoran açmak isteyenler ile zanaatkarlık ve katma değerli ürünler konusunda kırsaldaki yatırımlarının bir uzantısı olarak satış noktaları kurmak isteyen **kırsal alanlarda yaşayan gerçek kişiler.**

İşletme, yatırımını aşağıda belirtilen illerden birinde uygulamalıdır, aksi takdirde başvuru kabul edilmeyecektir.

1. Afyonkarahisar	12. Çankırı	23. Karaman	34. Ordu
2. Ağrı	13. Çorum	24. Kars	35. Samsun
3. Amasya	14. Denizli	25. Kastamonu	36. Şanlıurfa
4. Aksaray	15. Diyarbakır	26. Konya	37. Sivas
5. Ankara	16. Elazığ	27. Kütahya	38. Tokat
6. Ardahan	17. Erzincan	28. Malatya	39. Trabzon
7. Aydın	18. Erzurum	29. Manisa	40. Uşak
8. Balıkesir	19. Giresun	30. Mardin	41. Van
9. Burdur	20. Hatay	31. Mersin	42. Yozgat
10. Bursa	21. Isparta	32. Muş	
11. Çanakkale	22. Kahramanmaraş	33. Nevşehir	

Başvuru işlemleri ve destek almaya hak kazanılması halinde TKDK ile yapılacak işlemler, gerçek kişilerde başvuru sahibinin kendisi veya yasal temsilcisi, tüzel kişilerde ise tüzel kişilik tarafından temsil ve ilzama yetkilendirilmiş kişi(ler)veya yasal temsilcileri tarafından yürütülmelidir. Söz konusu kişinin/kişilerin tüzel kişiliği veya gerçek kişiyi bu anlamda temsil etmeye yetkili olduğuna dair imza sirküleri veya vekâletname başvuru paketinde sunulmalıdır.

Başvuru sahipleri teklif almış olduğu tedarikçileri yasal temsilci olarak tayin edemez. Bu durumun tespit edilmesi durumunda Kurum başvuruyu ret etme hakkına sahiptir.

Tüzel kişilikler için, TKDK nezdinde tüzel kişiliği temsil ve ilzama yetkili olan kişi veya kişilerin bilgileri TKDK'ya sunulmuş olan noter onaylı imza sirkülerinde yer almalıdır.

Birden fazla kişinin münferit olarak tüzel kişiliği temsil ve ilzama yetkili olduğu durumlarda, başvuru formunda bir kişinin bilgilerinin belirtilmesi gerekmektedir. Bu durumda, yetkili kişi için yapılması gereken tüm kontroller bu kişi üzerinden yapılacaktır.

Şayet, temsil ve ilzama yetkili olarak belirtilen kişiler müştereken yetkili ise; bu durumda müşterek imzaya yetkili olan kişilerin bilgilerinin de başvuru formunda belirtilmesi gerekmektedir. Bu durumda, yetkili kişi için yapılması gereken tüm kontroller başvuru formunda belirtilen kişiler üzerinden yapılacaktır.

Yukarıda belirtilen durumlara ek olarak adli sicil ve adli sicil arşiv kaydı sorgulamaları; Başvuru sahibi gerçek kişi ise kendisi,

Başvuru sahibi anonim şirket ise yönetim kurulu üyeleri

Başvuru sahibi limited şirket ise şirketi temsil ve ilzama yetkili kişi(ler)

Başvuru sahibi limited şirket ve şirketi temsil ve ilzama yetkili kişi yok ise şirket ortakları

Başvuru sahibi kolektif şirket ise şirket ortakları

Başvuru sahibi komandit şirket ise şirketi temsil ve ilzama yetkili sınırlı ortak ve sınırsız ortakları

Başvuru sahibi üretici örgütü ise üretici örgütünün yönetim kurulu üyeleri için yapılacaktır.

2.3 SPESİFİK UYGUNLUK KRİTERLERİ

Bitkisel Üretimin Çeşitlendirilmesi, Bitkisel Ürünlerin İşlenmesi ve Paketlenmesi

- Başvuru sahibi çiftçi veya çiftlik hanehalkının bir üyesi değilse, yatırım kırsal alanlarda olmalıdır.
- Açık arazi büyüklüğü maksimum 2 hektar (Tıbbi Aromatik Bitki Yetiştiriciliği hariç), sera büyüklüğü ve mantar ile misel üretim alanı maksimum 1 hektar olmalıdır.

Tek başına kompost üretim tesisi destek kapsamında değildir.

- Bitkilerin işlenmesi ve /veya paketlenmesi sektöründe, yararlanıcı, başvuru esnasında tanınmış olmalı ve gerekli üretim ve kayıt belgelerine sahip olmalıdır. Yeni işletmeler için bu prosedür nihai ödeme talebi sırasında tamamlanmalıdır.

Arıcılık ve Arı Ürünlerinin Üretilmesi, İşlenmesi ve Paketlenmesi

- Başvuru sahibi bir çiftçi veya çiftlik hanehalkının bir üyesi değilse, yatırım kırsal alanlarda olmalıdır.
- Arıcılar, arıcılık kayıt sisteminde kayıtlı olmalıdır. (Mevcut işletmeler başvuru aşamasında, yeni işletmeler nihai ödeme talebi sırasında)
- Bal ve arı ürünleri için, yatırım kapsamında ulaşılabilecek kovan sayısı, nihai ödeme talebi sırasında gerçekleştirilmek üzere, yararlanıcı başına minimum 30 ve maksimum 500 kovan ile sınırlıdır.
- Bal ve arı ürünlerinin işlenmesi ve paketlenmesi ve kovanların üretimi için kovan sayısındaki sınırlama dikkate alınmayacaktır.
- Ana arı üretimi için yararlanıcının, nihai ödeme talebi esnasında, geçerli bir yetiştirme lisansına sahip olması gerekmektedir.
- Bal ve arı ürünlerinin işlenmesi ve paketlenmesi için, yararlanıcı, başvuru sırasında 5996 sayılı Gıda Kanununa uygun olarak tanınmış olmalı ve gerekli üretim ve kayıt sertifikalarına sahip olmalıdır. Yeni işletmeler için bu prosedür nihai ödeme talebi sırasında tamamlanmalıdır.

Başvuru sahibinin projesini sunduğu il ile Arıcılık Kayıt Sistemi'nde kayıtlı olduğu il aynı olmalıdır.

Zanaatkarlık ve Katma Değerli Ürünler

- Başvuru sahibi çiftçi veya çiftlik hanehalkının bir üyesi değilse, yatırım kırsal alanlarda olmalıdır.
- Eğer başvuru sahibi kırsal alanda yaşayan gerçek kişi ise, yatırım kırsal alanda olmalıdır. Bununla birlikte, tanıtım standları veya satış noktaları, yatırımın gerçekleştiği ilin kırsal olmayan alanlarında olabilir.
- Desteklenecek faaliyetler "Zanaatkarlık Listesi"nde yer almaktadır.
- Zanaatkarlık ve katma değerli ürünler kapsamında yalnızca mikro işletmeler desteklenecektir. Tarımsal ürünlerin birincil üretimi bu tedbir kapsamında uygun değildir.
- Süt işleme konusunda yapılan yatırımların nihai kapasitesi, yatırımın sonunda maksimum 10 ton/gün olacaktır.

- Et işleme konusunda yapılan yatırımların nihai kapasitesi, yatırımın sonunda maksimum 0,5 ton/gün olacaktır.
- Katma değerli ürünlerin işlenmesi ve paketlenmesi için yararlanıcı, başvuru sırasında 5996 sayılı Gıda Kanunu hükümlerine uygun olarak tanınmış olmalı ve gerekli üretim ve kayıt sertifikalarına sahip olmalıdır. Yeni işletmeler için bu prosedür nihai ödeme talebi sırasında tamamlanmalıdır.
- Katma değerli ürünler aşağıdaki gibidir. Bunların dışında üretilen ürünler kabul edilmeyecektir :

Katma değerli ürün: Bir ürünün fiziksel durumunda ya da görünümünde meydana gelen değişikliği ifade eder, örneğin çilekten çilek reçeli yapmak gibi.

✓ **Gıda Ürünleri;**

- Et işleme (en fazla 0,5 ton/gün işleme kapasitesi) ve süt işleme(en fazla 10 ton/gün işleme kapasitesi)
- Meyve ve Sebze İşleme (Biber Salçası, Püre, Pekmez, Marmelat, Reçel, Pestil, Turşu, Meyve ve Sebze Suları, Konserve, Sirke, Közleme, Salamura, Ekşiler, Ezme)
- Sofralık Zeytin ve Zeytin Mamulleri
- Kurutulmuş Meyve ve Sebzelerin İmalatı
- Boza
- Salep
- Bakliyat (İşleme ve Paketleme)
- Mısır Kurutma
- Yerel Yiyecek (Yemek, Börek, Tatlı, Şekerlemeler, Unlu Mamüller)
- Baharatlar
- Kaya Tuzu
- Bitki Çayları ve Aromatik Kahveler
- Pamuk Yağı, Defne Yağı, Susam Yağı
- Soslar
- Kemiksuyu

✓ **Gıda Olmayan Ürünler**

- Sabun
- Gülsuyu
- Pelet (biyo-yakıt) ve Briket (biyo-yakıt)
- Prina

Kırsal Turizm ve Rekreatif Faaliyetler

- Bu faaliyet kapsamındaki yatırımlar, başvuru sahibinin statüsüne bakılmaksızın kırsal alanda olmalıdır.
- Konaklama tesisleri, nihai ödeme talebine kadar, “Turizm Tesislerinin Belgelendirilmesine ve Niteliklerine İlişkin Yönetmelik” uyarınca belgelendirilmelidir.
- Nihai ödeme talebi esnasında işletmenin kapasitesi maksimum 25 oda olmalıdır.
- Yeme-içme tesisleri için, yararlanıcı, başvuru sırasında 5996 sayılı Gıda Kanunu hükümlerine uygun olarak gerekli üretim ve kayıt sertifikalarına sahip olmalıdır ve tanınmalıdır. Yeni işletmeler için bu prosedür nihai ödeme talebi sırasında tamamlanmalıdır.

Su Ürünleri Yetiştiriciliği

- Başvuru sahibi çiftçi veya çiftlik hanehalkının bir üyesi değilse, yatırım kırsal alanlarda olmalıdır.
- Eğer başvuru sahibi kırsal alanda yaşayan gerçek kişi ise yatırım kırsal alanda olmalıdır. Bununla birlikte yatırımın uzantısı olarak restoran veya satış noktası aynı ilde yer alan kırsal olmayan bir alanda olabilir.
- Su ürünleri işletmesi, nihai ödeme talebi sırasında 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu’nda tanımlandığı üzere belgelendirilmelidir. Yeni işletmeler için bu prosedür nihai ödeme talebi sırasında tamamlanmalıdır.
- Eğer yatırım bir restoran veya satış noktası içeriyor ise başvuru sahibinin, 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu’nda tanımlandığı üzere bir su ürünleri yetiştiricisi olması gerekmektedir. Yeni işletmeler için bu prosedür nihai ödeme talebi sırasında tamamlanmalıdır.
- Yatırımın kapasitesi, nihai ödeme talebi esnasında 10-200 ton/yıl arasında olmalıdır.
- Desteklenecek türler şunlardır: Alabalık, sazan, yayın balığı, kerevit, kurbağa, algler, sudak, tatlı su levreği, turna, tilapya, mersin balığı, Avrupa yılan balığı, gelin balığı (karabalık)(Clarias Lazera), Amerikan Yayın Balığı (Ictalurus Sp.).

Makine Parkları

- Bu faaliyet kapsamındaki yatırımların kırsal alanda olması gerekmektedir.
- Sadece Üretici örgütleri başvuru yapabilecektir.(Üretici örgütleri 1163 sayılı Kooperatifler Kanuna göre tarımsal amaçlı kooperatifler, 1581 Sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri Kanunu, 5200 sayılı Tarımsal Üretici Birlikleri Kanunu, 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri Kanununda verilen tanımlara uymak zorundadır.)

- Destek talep edilen tüm inşaat işleri ve makine ekipmanlar, başvuru yapan üretici örgütünün faaliyet alanları dikkate alınarak değerlendirilecektir.
- Bu sektörde destek talep edilen makine ekipmanların üretici örgütü tarafından üyelerine ortak kullanıma yönelik olarak kiralanması amaçlanmaktadır. Kendi bünyesinde sabit olarak tesis edeceği ve/veya kullanacağı makine ekipmanlar destek kapsamında olmayacaktır.

Yenilenebilir Enerji Tesisleri

- Bu faaliyet kapsamındaki yatırımların başvuru sahibinin statüsüne bakılmaksızın kırsal alanda olması gerekmektedir.
- Elektrik ve ısı üretimi amacı ile her türlü yenilenebilir enerji faaliyetleri (hidroelektrik hariç), aşağıda belirtilenler dahil olmak üzere uygundur; Fotovoltaik güneş enerjisi sistemleri, konsantre güneş enerjisi sistemleri, rüzgar enerji sistemleri, jeotermal, biyokütle, mikrokojenerasyon (elektrik ve/veya ısı üretimi için)
- 1 MW kapasiteye kadar olan yenilenebilir enerji yatırımları (mikro-kojenerasyon yatırımları için 100 kWe'ye kadar) desteklenecektir.
- Eğer yatırım yenilenebilir enerji kaynaklarından elektrik üretilmesini hedefliyor ise, ulusal şebekeye bağlanması zorunludur ve aşağıda belirtilen koşullar karşılanmalıdır:
  - Başvuru sahibi, başvuru paketi ile birlikte, şebekeye bağlantının mevcut olduğunu tasdik eden ve yetkili kurum tarafından verilen (elektrik dağıtım şirketleri, organize sanayi bölgeleri, Türkiye Elektrik Dağıtım Şirketi vb.) bir doküman/sertifika sunacaktır.
  - Başvuru sahibi nihai ödeme talebi paketi ile birlikte ilgili makamlar tarafından verilen geçici kabul tutanağını sunacaktır.

2.4 BAŞVURAMAYACAK OLANLAR

Aşağıda belirtilen durumlardan herhangi birinin varlığında, diğer tüm koşullar sağlansa dahi başvuru sahibi destek almak amacıyla başvuruda bulunamaz.

- (a) Haklarında iflas, konkordato veya tasfiye kararı alınanlar, mal varlığı ya da işlerinin yönetimi atanmış kayyum veya vasi tarafından idare edilenler,
- (b) Türkiye Cumhuriyeti'nin yasal hükümleri uyarınca, sosyal sigorta primi veya vergi ödemesi ile ilgili yükümlülüklerini yerine getirmeyenler,
- (c) Hırsızlık, kaçakçılık, yağma, güveni kötüye kullanma, dolandırıcılık, hileli iflas, sahtecilik, ihaleye ve edimin ifasına fesat karıştırma, zimmet, irtikap veya rüşvet suçlarından adli sicil veya adli sicil arşiv kaydı olanlar
- (d) Başvuru aşamasında, proje uygulanma ve uygulama sonrası dönemde TKDK Kara Listesinde olanlar,

- (e) 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlardan ve organize veya örgütlü suçlardan adli sicil veya adli sicil arşiv kaydı olanlar,
- (f) Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından destek dışı işletmeler kapsamına alınanlar,
- (g) Türk Ceza Kanunu'nun 102.,103. ve 104. Maddelerinde düzenlenen suçlardan suçlardan adli sicil veya adli sicil arşiv kaydı olanlar.

Bu tedbir kapsamında desteklenen bir yatırım, başka bir IPA bileşeni tarafından desteklenemez ve desteklenmeyecektir.

Ayrıca, destek talep edilen yatırım diğer uluslararası ve ulusal kaynaklardan sağlanan desteklerden de yararlanamaz.

3

DESTEK BİLGİSİ

3.1 SAĞLANACAK MALİ DESTEĞİN ŞEKLİ, KAYNAĞI, UYGUN HARCAMA TUTARI VE TAKSİT SAYISI

Şekli ve Kaynağı

Yararlanıcılara sağlanacak olan mali desteğin kaynağı, AB ve Türkiye Cumhuriyeti eş-finansmanından oluşan IPARD Program Fonudur. Bu destek “Kamu Katkısı” olarak adlandırılmaktadır. Kamu katkısı, program çerçevesinde gerçekleşmiş yatırımlar için geri ödemesiz olarak kullanılacaktır.

TKDK, bu program için tahsis edilen fonların (bütçenin) tamamını kullandırmama, bu başvuru çağrısında belirtilen her bir yatırım alanına uygun gördüğü tutarda destek sağlama ya da hiç destek sağlamama hakkını saklı tutar.

Uygun Harcama Tutarı

Faydalandırılacak desteğin parasal tutarının hesaplanmasında “Uygun Harcamalar” esas alınacaktır. Uygun harcamaların neler olduğu bu rehberin “4.1 Uygun Harcamalar” bölümünde açıklanmaktadır. Her bir yatırım için alt ve üst uygun harcama limiti en az 5.000 Avro en fazla 500.000 Avrodur.

ÖNEMLİ NOT: Altıncı çağrı ilanı çerçevesinde, yukarıda belirtilen alt ve üst limitlerin hesaplanmasında Avro kuru 1 Avro = 6,3408 TL olarak kullanılacaktır.

Yukarıda belirtilen üst limitleri geçen kısım desteklenmeyecek olup, bu miktar başvuru sahibi tarafından karşılanacaktır. Toplam uygun harcama tutarı alt limitin altında kalan yatırımlar reddedilecektir. Başvuru sahibi yatırımının toplam uygun harcama miktarını belirlerken bu limitlere dikkat etmeli ve bu çerçevede yatırım bütçesini oluşturmalıdır.

Online başvuru sisteminde yukarıda belirtilen limitlerin üstünde uygun harcama girişine izin verilmeyecektir.

Destek Oranları

- Ağrı, Ardahan, Balıkesir, Çankırı, Diyarbakır, Erzincan, Erzurum, Hatay, Isparta, Karaman, Kars, Mersin, Muş, Tokat ve Yozgat illerinde yararlanıcı tarafından, yukarıda belirtilen alt ve üst sınırlar içerisinde kalmak kaydıyla, bildirilen uygun harcama tutarının, %65’ini kamu katkısı (AB ve Türkiye Cumhuriyeti Katkısı), diğer %35’ini ise başvuru sahibinin katkısı oluşturacaktır. Bunların dışındaki 27 IPARD uygulama ilinde uygun harcama tutarının %55’ini kamu katkısı (AB ve Türkiye Cumhuriyeti Katkısı), diğer %45’ini ise başvuru sahibinin katkısı oluşturacaktır.

Yararlanıcı: Bu Program çerçevesinde, TKDK'ya uygun proje ile başvuru yapmış, projesi desteklenmek üzere seçilmiş ve sözleşmesi imzalanmış olan gerçek ya da tüzel kişiyi ifade eder.

Taksit Sayısı

Uygun Harcamaların Toplam Değeri:

- Uygun harcamaların toplam değerinin 500.000 TL ve altında olduğu yatırımlarda ödeme tek taksitte,
- Uygun harcamaların toplam değerinin 500.000 TL'den fazla olduğu yatırımlarda ödeme en fazla 2 taksitle yapılır.
- Yatırımların tek ödeme veya taksitlendirilmesi kapsamında, ilgili Başvuru Çağrı Dönemine ait başvuru çağrı ilanı ve bu konuda TKDK web sayfasında yapılacak duyurular da dikkate alınmalıdır. Lütfen www.tkd.gov.tr adresinden ilgili çağrı ilanına bakınız.
- Bu sektör/alt sektör için ödemenin kaç taksitte olacağını belirlemede karar başvuru sahibine aittir. Başvuru sahibi desteğe esas uygun harcama miktarını, belirlenmiş limitlere göre başvuru formunda taksitlendirebileceği gibi tamamını yatırımın sonunda tek seferde de talep edebilir. TKDK, yapılacak değerlendirmeler neticesinde uygun harcama miktarında azaltma yapma hakkına sahip olup, bu azaltma sonucunda taksit miktarında değişimler olabilecektir. Sözleşme, TKDK tarafından belirlenen miktar ve taksit sayısı üzerinden imzalanacak olup, başvuru sahibi ödeme talebini sözleşmede nihai olarak belirlenen miktar ve taksit sayısına göre yapmalıdır.
- Yatırımların tek ödeme veya taksitlendirilmesi kapsamında, ilgili Başvuru Çağrı Dönemine ait www.tkd.gov.tr adresinde yer alan "Başvuru Çağrı İlanı" ve bu konuda TKDK web sayfasında yapılacak duyurular da dikkate alınmalıdır.
- Yatırım yapım işlerini içeriyor ve yukarıda belirtilen limitler neticesinde uygun harcama tutarı taksitlere bölünebiliyor ise, münferit her bir yapı/binaya ait harcamalar aynı taksit içerisinde talep edilmelidir. Aksi takdirde, TKDK; farklı taksitlere bölünmüş yapı/binaları birleştirip tek taksit altında toplama veya bunları uygun olmayan harcama olarak kabul etme hakkına sahiptir.

3.2 DESTEKTEN YARARLANABİLECEK MAKSİMUM PROJE SAYISI VE BUNLARA İLİŞKİN DESTEK TUTARI SINIRI

Başvuru sahibi IPARD 2014-2020 uygulama dönemleri içinde en fazla 4 (dört) uygun yatırımı için destek alabilir.

Başvuru sahibi, aynı başvuru çağrı döneminde 1'den (bir) fazla proje başvurusu yapamaz.

Ayrıca;

- (a) Başvuru sahibi, ancak bir yatırımı sona erdiğinde (son ödemedenden sonra) IPARD desteğine yeniden başvurabilir.
- (b) Eğer 4 (dört) proje de aynı tedbir kapsamında hazırlanacaksa, bu 4(dört) projenin uygun harcamaları toplamı o tedbir için belirlenmiş olan üst sınırı geçemez. Bu tedbir için IPARD I ve II uygulama dönemleri süresince her bir yararlanıcının yararlanabileceği toplam maksimum uygun harcama değeri 500.000 Avro ile sınırlıdır.

3.3 BAŞVURU VE UYGULAMA SÜRECİNDE IPARD DESTEKLERİNİN EŞİT VE HAKSIZ REKABETE SEBEBİYET VERMEYECEK ŞEKİLDE KULLANDIRILMASINA YÖNELİK DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

TKDK, IPARD hibelerinden daha fazla sayıda yatırımcımızın eşit şart ve imkânlarda yararlanabilmesi ve Avrupa Birliği Tüzüklerinde uygun görülmeyen yapay oluşturulmuş şartlarla hibelerden haksız faydalanmayı önlemek için her türlü önlemi alacaktır.

Yapay oluşturulmuş koşulla ilgili hüküm, 27 Ocak 2011 tarih ve 65/2011 sayılı AB Komisyonu Regülasyonunun 4. Madde 8. Paragrafında "Özel hükümlere hâle getirmeksizin, destek programının amaçlarına aykırı bir avantaj elde etmek amacıyla bu tür ödemeleri elde etmek için gerekli koşulları yapay olarak oluşturdukları tespit edilen yararlanıcılara herhangi bir ödeme yapılmayacaktır" şeklinde ifade edilmiştir. Ayrıca Katılım Öncesi Yardım Aracı IPA II kapsamında, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Avrupa Birliği adına Avrupa Komisyonu arasında imzalanan 2014-2020 Finansman Anlaşması Madde 7'de "Anlaşmalardaki özel hükümlere hâle getirmeksizin, desteğin amaçlarına ters düşen avantajlar elde etmek düşüncesiyle yapay şartlar yaratarak bu tür ödemeleri almak için talepte bulunan kişiler veya bu kişilerin vekili olanlar lehine hiçbir ödeme yapılmayacaktır." hükmü de bulunmaktadır.

Kurumumuzca IPARD Programında belirtilen kuralların Programın amaçlarına aykırı bir avantaj elde etmek amacıyla yapay koşullar oluşturularak ihlal edilip edilmediği kontrol edilecektir. Kurum, aralarında yapay oluşturulmuş koşul olduğu tespit edilen başvuruların tamamını reddetme, imzalanmış sözleşmeleri fesh etme hakkına sahiptir.

Farklı tüzel/gerçek kişiler tarafından kurulan işletmelerin, başvuru aşamasında aralarında yapay oluşturulmuş koşul tespit edilmemiş olsa dahi, projelerin uygulama veya uygulama sonrası dönemde aralarında yapay oluşturulmuş koşul tespit edilmesi durumunda, Kurum ilgili tüm sözleşmeleri feshederek geri alım süreci başlatma hakkına sahiptir.

Bu çerçevede; yapay oluşturulmuş koşullar proje başvuru, uygulama ve izleme dönemlerinde hassasiyetle kontrol edilecektir. Aynı başvuru çağrı döneminde;

1. Tüzel kişi başvurularında, başvuru sahiplerinin ortaklık yapıları incelenecek ve % 25'ten fazla hissesi olan ortakların da ayrıca IPARD destekleri için başvuru yapmış olması durumunda ilgili tüm başvurular reddedilecektir.
2. Tüzel kişi başvurularında, başvuru sahiplerinin ortaklık yapıları incelenecek ve % 25'ten fazla hissesi olan ortakların IPARD destekleri için başvuru yapan herhangi bir tüzel kişilikte %25'ten fazla hissesi olması durumunda ilgili tüm başvurular reddedilecektir.
3. Gerçek kişi olarak başvuran başvuru sahiplerinin IPARD destekleri için başvuru yapan başka bir tüzel kişilikte %25 den fazla hissesi varsa hem gerçek kişi ve hem de hissedarı olduğu tüzel kişiliğin başvuruları reddedilecektir.
4. Farklı tüzel/gerçek kişilerce hazırlanmış olsa dahi aynı yatırım alanlarında birbirleri ile ortak ekonomik ilişkileri bulunan veya birbirlerini tamamlayan projelerin tespit edilmesi durumunda ilgili tüm başvurular reddedilecektir.
5. Farklı tüzel/gerçek kişiler tarafından aynı veya farklı yatırım alanlarında kurulan işletmelerin başvuru aşamasında birbirleriyle ortak ekonomik ilişkileri tespit edilmemiş olsa dahi, projelerin uygulama veya uygulama sonrası dönemde fiziki olarak birleştirilmesi, yatırım alanlarında ortak kullanımlar ya da muhasebe kayıtlarında görülen birleşme veya ortaklıklar tespit edilmesi durumunda ilgili tüm sözleşmeler feshedilerek geri alım süreci başlatılacaktır.
6. Başvuru yapan bir tüzel kişilikte başvuru formunda belirtilen temsil ve ilzama yetkili olan bir kişinin, %25'ten fazla hissedarı olduğu tüzel kişilik veya temsil ve ilzama yetkili olduğu başka bir tüzel kişilik tarafından başvuru yapıldığının tespit edilmesi halinde ilgili tüm başvurular da reddedilecektir.

Yukarıda belirtilen durumlar haricinde doğrudan veya dolaylı olarak aralarında %25'den fazla oranda ortaklık ilişkisi bulunduğu tespit edilen başvuruların tamamı reddedilir.

Başvuru sahibinin devam eden yatırımının bulunmaması koşulunun kontrolü yukarıda belirtilen kriterler çerçevesinde yapılır. Başvuru sahibinin devam eden başvurusunun tespit edilmesi halinde bu başvuru çağrı dönemindeki başvurusu reddedilecektir.

Yapay oluşturulmuş koşullar kapsamında yapılan kontroller aşamasında Kurum başvuru sahibinden ek bilgi/belge isteme hakkına sahiptir.

Ayrıca, Kurumun gerekli görmesi halinde, başvuru yapılan projeler ile daha önce IPARD Programından destek almış projeler veya Kuruma başvuru yapmamış/ destek almamış olmasına rağmen aynı/benzer sektörlerde faaliyet gösteren işletmeler arasında, yapay oluşturulmuş koşulların olup olmadığına ilişkin aşağıda belirtilen göstergeler kapsamında kontroller yapılacaktır.

- Dışsal/Fiziksel Göstergeler (Yatırım uygulama adreslerinin durumu, 1. derece akrabalık ilişkileri, karı-koca olma durumu, ortaklaşa kullanılan araç gereçlerin varlığı vb.)
- Yapısal/Yasal Göstergeler (Bağlı ve/veya ortak işletme varlığı, temsil ve ilzama yetkili kişiler, finansman kaynakları, tüzel kişiliğin ortakları, tüzel kişilik kuruluş tarihleri vb.)
- İşletme/Muhasebe Göstergeleri

4

**IPARD KAPSAMINDA
UYGUN OLAN VE
UYGUN OLMAYAN
HARCAMALAR**

4.1 UYGUN HARCAMALAR

Uygun harcamalar dört harcama alanı başlığı altında toplanmaktadır;

- 1. Makine-ekipman alımı:** Uygun Harcamalar Listesi'nde detaylandırılan satın alımı yapılacak malzeme, makine, ekipman gibi alımlar ile uygun harcamalar listesinde belirtilen yazılımlar da dahil bilişim teknolojileri ve özel teknolojik ekipman gibi alımlar bu tedbir için uygun harcamalardır.
- 2. Yapım işleri:** Uygun Harcamalar Listesi'nde detaylandırılan taşınmazların inşası/genişletilmesi/modernizasyonu bu tedbir için uygun harcamalardır.
- 3. Hizmet alımları (Genel Harcamalar):** Yatırım bütçesi içerisinde yer alan, makine-ekipman alımı ve yapım işleri uygun harcamalar toplamının en fazla %12'sine karşılık gelen mimarlık, mühendislik ve diğer danışmanlık ücretleri (Ödeme Talep Paketi Hazırlama bedeli) ile, lisans ve patent haklarının devralınmasına yönelik genel maliyetler ile yine söz konusu %12'lik tutara dâhil olmak üzere makine-ekipman alımı ve yapım işleri uygun harcamaları toplamının en fazla % 4'üne karşılık gelen ve 6.000 avroyu aşmayan iş planı hazırlığı (teknik proje ve fizibilite hazırlığı dahil) ile ilgili alımlar bu alt tedbir için uygun harcamalardır.
- 4. Görünürlük:** Görünürlük giderleri, AB finansmanı ve Türkiye Cumhuriyeti eş finansmanının rolünü vurgulamak amacıyla yatırımın bütçesine dâhil edilmeli ve iş planında gösterilmelidir. Toplam uygun harcama tutarının en fazla %1 oranında görünürlük gideri ayrılabilir ve yalnızca bir pano alımı uygun harcama bütçesine dahil edilebilir.

Bu tedbir kapsamında desteklenecek ve IPARD Programında yer alan uygun harcamalar ana başlıklar halinde aşağıda listelenmiştir. Bu başlıklar Kurumumuz web sitesinde (www.tkd.gov.tr) yayımlanan "Uygun Harcamalar Listesi"nde ayrıntılı bir şekilde belirtilmiştir. Uygun harcamalar listesinde yer almayan harcama kalemleri desteklenmeyecektir.

TÜM SEKTÖRLER İÇİN ORTAK OLAN UYGUN HARCAMALAR

- Malın pazar değerini geçmeyecek şekilde, bilgisayar yazılımı dahil olmak üzere, her bir sektör için tanımlanan şekilde yeni makine ve ekipman alımı,
- Çiftlik faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi ve iş geliştirme faaliyetleri ile ilgili enerji ihtiyacını karşılamak ve ihtiyaç fazlası enerjinin satılması için biyo-kütle, rüzgar, güneş ve jeotermal kullanarak enerji üretmek amacı ile makine/ekipman alımı ve inşaat işlerinin gerçekleştirilmesi,
- Ara ürünler ve arıtılabilir atık maddelerin yeniden işlenmesi için gerekli olan ekipman ve tesisler, çevre koruma amacı ile yapılacak yatırımlar, atığın işlenmesi ve ortadan kaldırılması,
- Eğer projenin entegre bir parçası ise, yazılım dahil olmak üzere bilişim ve iletişim teknolojileri ekipmanları,

- Daha önceki maddeler altında belirtilen harcamaların en fazla %12'sine tekabül eden mimarlık, mühendislik ve diğer danışmanlık ücretleri ile fizibilite çalışmaları gibi, daha önceki maddeler altında atıfta bulunulan harcamalar ile bağlantılı genel masraflar.

SEKTÖRLERE ÖZEL OLAN UYGUN HARCAMALAR

Bitkisel üretimin çeşitlendirilmesi, bitkisel ürünlerin işlenmesi ve paketlenmesi

- Depolama binaları ve makine garajlarının inşası ve modernizasyonu,
- Toprağı işlemek için bahçe ve tarım ekipmanı alımı,
- Mahsul üretimi için ekipman, makine (hasat makinesi, gübreleme makinesi, pulluk vb.) ve hasat sonrası malzemeler (ön soğutma ekipmanları, kasalar, kutular vb.) alımı,
- Bitkilerin üretimi, depolanması/olgunlaştırılması, kurutulması, işlenmesi ve pazarlanması için ekipman alımı ve tesislerin inşası, modernizasyonu veya genişletilmesi,
- Seraların inşası ve /veya yeniden kurulması (kısa ömürlü plastik hariç olmak üzere, özellikle cam, sert ve uzun ömürlü plastik veya diğer materyallerin kurulumu) ve/veya mantar/misel üretim üniteleri ve/veya gerekli makine ve ekipman alımı,
- Kendi tüketimi için yenilenebilir enerji üretimi amacıyla makine/ekipman alımı ve inşaat işleri.

Arıcılık ve arı ürünlerinin üretilmesi, işlenmesi ve paketlenmesi

- Bal ve arı ürünlerinin depolanması veya işlenmesi için garaj ve müştemilatının inşası,
- Arı kovanlarının üretilmesi, yönetimi ve bakımı için çalışma ekipmanları alımı,
- Çiftlik içerisinde balın işlenmesi ve paketlenmesi için işleme ve paketleme hatları satın alınması veya mevcut hatların modernizasyonu,
- Lisanslı üreticiler tarafından ana arıların üretilmesi için yetiştirme istasyonlarının kurulması ve donatılması,
- Kendi tüketimi için yenilenebilir enerji üretimi amacıyla makine/ekipman alımı ve inşaat işleri.

Zanaatkarlık ve katma değerli ürünler

- İşletme binaları ve üretim tesislerinin inşası ve/veya modernizasyonu, kurulması, genişletilmesi ve yeniden inşası,
- Yerel gıdalar ve tarımsal ürünlerin üretilmesi ve paketlenmesi için ve ayrıca el sanatları faaliyetleri için özel ekipman alımı,
- Paketleme tesisleri, ekipmanı konusunda fiziksel yatırımlar,

- Aynı il sınırları içerisinde yer alan dükkanlar ve standların kurulması dahil olmak üzere, katma değerli ürünler veya zanaatkarlık için, tanıtım ve pazarlama ile ilişkili yatırımlar,
- Kendi tüketimi için yenilenebilir enerji üretimi amacıyla makine/ekipman alımı ve inşaat işleri.

Kırsal turizm ve rekreasyon faaliyetleri

- Pansiyonlar veya mikro/küçük ölçekli konaklama tesislerinin kurulması veya yeniden tefrişi, mevcut binalarda yatak & kahvaltı odalarının yenilenmesi veya çiftliklerde ve açık alanlarda konaklama amacıyla bina ve tesislerin inşası (örnek olarak, kamp yerleri, spor ve rekreasyon alanları),
- Yeme içme tesisleri veya çiftlik ürünleri tanıtım standlarının kurulması,
- Özellikle dağ bisikleti, rafting, doğa yürüyüşleri olmak üzere, at biniciliği, spor veya iç sularda rekreasyon balıkçılığı gibi turistik açık alan aktivitelerinin organizasyonu ile doğrudan bağlantılı verimli altyapı yatırımları,
- Eğer projenin entegre bir parçası ise, gerekli bilgi teknolojileri ekipmanları ve yazılımların satın alınması,
- Kendi tüketimi için yenilenebilir enerji üretimi amacıyla makine/ekipman alımı ve inşaat işleri.
- Uygun ekipman:
  - Aydınlatma ve tertibatı, havalandırma ekipmanı, filtreleme ve arıtma ekipmanları, haberleşme ekipmanları, mobilya, temizlik gereçleri, eğlence amaçlı ses ve görüntü ekipmanları,
  - Yeme içme tesisleri için mutfak ekipmanları.

Su ürünleri yetiştiriciliği

- Balık üretme çiftliği için ekipman alımı ve inşaat işleri,
- Özellikle balık üretme çiftlikleri için, çiftlik faaliyetlerinin etkinliğinin artırılması, atık su arıtma sistemleri, balık seçimi, kapalı devre sistemlerle ilgili ekipman ve makine alımı,
- Su ürünleri restoranları kurmak üzere ekipman alımı,
- Havuzlar ve rezervuarların geliştirilmesi,
- Üretim süreçlerinin etkinliğinin artırılması için ekipman; besleme, balık yemleme veya besleme otomasyon ekipmanı optimizasyonu için ekipman; su devridaim sistemleri için ekipman,
- Yumurta ve yavru balık üretimi için ekipman satın alınması ve inşaat işleri,
- Üretim ve hasat konusunda kalite ve hijyen koşullarının iyileştirilmesi için ekipmanlar,
- Bu alandaki AB standartlarına uygun olarak su ürünleri işletmelerinin yaptığı çevresel etkilerin azaltılması için ekipman: atık yönetim sistemleri, havuzlar ve rezervuarlardan serbest bırakılan suların arıtılması için ekipman ve su kalitesi parametrelerinin niteliğini izlemek için ekipman,

- Hasat sonrası ürünün depolanması için küçük soğuk hava depolarının kurulması,
- Su ürünleri işletmelerinin modernizasyonu, inşası ve genişletilmesi, ve su ürünleri işletmesi ile aynı ilde yer alan su ürünleri restoranları ve satış noktalarının modernizasyonu, inşası ve genişletilmesi,
- Kendi tüketimi için yenilenebilir enerji üretimi amacıyla makine/ekipman alımı ve inşaat işleri.

Makine parkları

- Makine ve ekipmanın saklanması için binaların inşası, yenilenmesi veya genişletilmesi,
- Tarımsal makine, alet ve ekipmanların alımı,(Kendi yürür ve/veya motorlu araçlar uygun değildir.)
- Kendi tüketimi için yenilenebilir enerji üretimi amacıyla makine/ekipman alımı ve inşaat işleri.

Yenilenebilir enerji tesisleri (Çiftlik faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi ve iş geliştirme faaliyetlerinden bağımsız olarak gelir elde etmek için - hidroelektrik hariç - yenilenebilir enerji üretimi konusunda yapılan yatırımlar)

- Yenilenebilir enerji tesislerinin inşası, modernizasyonu, genişletilmesi.
- Yenilenebilir enerji tesislerinin sabit makine ve ekipmanı.
- Yenilenebilir enerji tesislerinin işletilmesi için bilgi teknolojileri donanım ve yazılımları.

Uygun Harcamaları İlgilendiren Diğer Hususlar

- Kendi tüketimini karşılamak amacıyla yenilenebilir enerji sistemi kurulumu söz konusuysa şebekeden bağımsız (off-grid) sistemler de destek kapsamındadır.
- Arıcılık Faaliyetleri sözkonusu olduğunda, yenilenebilir enerji yatırımlarına 3 KW'ya kadar müsaade edilecek olup, şebekeden bağımsız (off-grid) sistemler uygun olarak değerlendirilecektir.
- Arıcılık Faaliyetleri sözkonusu olduğunda; destek alınan kovanlar kurum tarafından işaretlenecektir. İşaretlerin zarar görmemesinden yararlanıcı sorumludur. Söz konusu işaret veya işaretlerin zarar görmesi durumunda yararlanıcı tarafından ivedi olarak kuruma bildirim yapılmalıdır.
- "İdari bina, (ofisler,yemek odası,soyunma odası,tuvaleti de kapsayacak şekilde) ve bekçi kulübesi, jeneratör odası, ihata duvarı/çitler ve işletme içi yollar" başlığı altındaki işlere ait pozlara, diğer inşaat başlıkları altında yer verilmemeli, ilgili pozlar ayrı bir mahal olarak belirtilmelidir. Aksi durum tespit edilirse, TKDK uygun başlık altında yer verilmeyen pozları uygun olmayan harcamalara aktarma hakkına sahiptir.

Başvuru sahibi yatırımının bütçesini, yapacağı satın alımlara ilişkin alacağı teklifler çerçevesinde şekillendirecek, seçtiği uygun teklif üzerinden projesini uygulayacak ve ödeme talebinde bulunacaktır.

BAŞVURU SAHİPLERİ UYGUN HARCAMALAR KAPSAMINDA YAPACAKLARI ALIMLARDA, TKDK WEB ADRESİNDE YER ALAN (www.tkd.gov.tr) "TEKLİF ALMA KURALLARI REHBERİ" NDE BELİRTİLEN HUSUSLAR ÇERÇEVESİNDE HAREKET ETMELİDİRLER.

TKDK, satın alımlarla ilgili tekliflerde yer alan her bir kalem için piyasa araştırmaları yapacaktır. TKDK yapılacak araştırmalar neticesinde piyasa fiyatlarının çok üzerinde olduğu tespit edilen yatırım kalemlerinin fiyatlarında azaltma yapma veya bunları uygun olmayan harcama olarak kabul etme veya projeyi reddetme hakkına sahiptir.

Başvuru sahipleri, faaliyet alanları uygun olsa dahi, başvuru yaptıkları çağrı dönemine ait başka projelerin inşaat, makine ekipman ve/veya hizmet alımlarına teklif veremezler. Böyle bir durumun tespit edilmesi durumunda başvuruları reddedilir.

Başvuru sahiplerinin vergilerle ilgili hak ve yükümlülüklerini Maliye Bakanlığı mevzuatından takip etmeleri gerekmektedir.

Elektrik İhtiyacını (öztüketimi) Karşılamaya Yönelik Yenilenebilir Enerji Yatırımları

Başvurulan sektörde kurulu veya kurulacak tüketim tesisin elektrik ihtiyacını karşılamak için yenilenebilir enerji tesislerinin kurulumu da Kurumumuz tarafından desteklenmektedir. Başvuru sahiplerinin bu destekten faydalanabilmesi için ilgili elektrik dağıtım şirketinden alınmış bağlantı anlaşmasına sahip olmaları gerekmektedir.

Bağlantı anlaşması temin edilmesini kolaylaştırmak amacıyla; Elektrik Piyasasında Lisanssız Elektrik Üretimine İlişkin Yönetmeliğin 7. Maddesi kapsamında, yenilenebilir enerji kaynağına dayalı ve kendi elektrik enerjisi ihtiyacını karşılamak üzere bağlantı anlaşmasındaki sözleşme gücünü geçmeyecek şekilde, tarım ve kırsal kalkınma amaçlı, kurulu gücü azami 300 kW olan üretim tesisi ile tüketim tesisinin aynı bağlantı noktasında olduğu projeler için kapasite muafiyet hakkında faydalanılabilir.

6. Başvuru Çağrı kapsamında düzenlenen kapasite muafiyet hakkı ve sonrasında elde edilen bağlantı anlaşmaları sadece anılan çağrı dönemine özeldir, sonraki çağrı dönemlerinde kullanılması mümkün değildir.

Başvurulan sektörde, işletme kapasitesine göre ihtiyacın üzerinde büyüklükte yenilenebilir enerji sistemleri talepleri olması durumunda; sözleşme öncesi kontrollerde kesinti veya tamamen projeden yenilenebilir enerji kalemlerinin çıkarılması, kapasite muafiyet belgesinin iptali veya projenin reddi vb. işlemler duruma göre uygulanacaktır.

Kapasite muafiyet yolu ile bağlantı anlaşması alan başvuru sahiplerinin bağlantı anlaşmaları aşağıdaki durumlarda iptal edilecektir.

- İlgili başvuru çağrısına başvuru yapılmaması
- Başvuru dosyasındaki uygun-uygun olmayan harcamalarda yenilenebilir enerji kalemlerinin yer almaması
- Projenin, başvuru sahibi tarafından geri çekilmesi
- Projenin, sözleşme öncesi kontrollerde TKDK tarafından reddedilmesi
- Başvuru sahibinin, bağlantı anlaşması belgesini zamanında temin edememesi
- Başvuru sahibinin, TKDK ile sözleşme imzalamaması
- Başvuru sahibi ile TKDK arasındaki sözleşmenin feshedilmesi

Yenilenebilir Enerji Tesisleri Projelendirilirken Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar:

1. Yenilenebilir enerji tesisinin kapasitesi, başvuru yapılan sektör kapsamında kurulu veya kurulacak elektrik tüketen tesisin kapasitesiyle uyumlu projelendirilmelidir.
2. Tüketim tesisinin faaliyet alanı ile ilişkisi olmayan veya sektörde kullanımı olmayan makine-ekipmanlara projelerde yer verilmemelidir.
3. Teknik projede yer almayan makine-ekipmanlara, elektrik projelerinde yer verilmemelidir.
4. Tüketim tesisinin kurulu gücü hesaplanırken suni artışa sebebiyet verecek makine-ekipmanların (boş prizlere yükleme cetvelinde 1-2 kw güç yazılması vs.) kurulu güç hesabına dâhil edilmemelidir.
5. Projelere dâhil edilecek yenilenebilir enerji sistemlerinin kurulu gücü (kWe), tüketim tesisinin kurulu gücünün yüzde 60'ını geçmemelidir. Yenilenebilir enerji tesisinin kurulu gücünün (kWe) hesaplanmasında kullanılan 0.6 talep gücü faktörü (eş zamanlılık faktörü) eş zamanlı yoğun kullanım gerektiren sektörler için farklı alınabilir. Bu durumda, sözleşme öncesi kontroller sırasında TKDK tarafından açıklama talep edilebilir.
6. Teknik projede yer alan panellerin toplam gücünden (kWp), eviriciden (invertör) çıkışla (kWe) gerçekleşecek kaybın, oran olarak makul olmasına dikkat edilmelidir.
7. Kurulacak yenilenebilir enerji sistemi işletme ile aynı parselde olmalıdır.

6. Başvuru Çağrı ilanından sonra lisanssız elektrik üretim mevzuatında değişiklik olması durumunda yeni mevzuat hükümleri çerçevesinde bilgilendirme yapılacaktır.

4.2 UYGUN OLMAYAN HARCAMALAR

Aşağıda belirtilenler uygun olmayan harcamalar olarak kabul edilmekte olup, bu harcamalar için destek talebinde bulunulamaz.

- Arazi ve mevcut binaların satın alınması,
- İkinci el makine ve ekipman alımı,
- Tüm vergiler,

AB ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti arasında imzalanan IPA II Çerçeve Anlaşmasına göre sözleşme kapsamında gerçekleştirilen uygun harcamalar için bazı vergi muafiyetleri / vergi iadeleri sağlanmaktadır.

KDV ve diğer vergilere ilişkin söz konusu muafiyet veya KDV iadesi süreçlerine dair iş ve işlemler hakkında detaylı bilgi için Hazine ve Maliye Bakanlığı (Gelir İdaresi Başkanlığı) tarafından yayınlanan "Türkiye-Avrupa Birliği Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA II) Çerçeve Anlaşması Tebliği incelenmelidir.

- İşletme giderleri,
- Bakım ve amortisman giderleri,
- Sigorta giderleri,
- Her türlü kira gideri,
- Kiralayanın marjı, faizin yeniden finansman maliyetleri, işletme giderleri ve sigorta masrafları gibi kira-satın alma ile bağlantılı maliyetler,
- Banka ücretleri, teminat masrafları ve benzeri ücretler,
- Döviz-TL ile ilgili dönüşüm masrafları, ücretleri ve kambiyo kayıpları,
- Para cezaları, mali cezalar ve dava masrafları,
- Yardımın yönetimi ve uygulanmasında kamu idaresi tarafından üstlenilen masraflar, yani Program Otoritesine ait masraflar ve özellikle genel giderler, kira giderleri ve yönetim, uygulama, izleme ve kontrol faaliyetlerinde istihdam edilen personelin maaşları,
- "4.1 Uygun Harcamalar" bölümünde belirtilen uygun harcamalar dışındaki diğer tüm harcamalar.

5

**YATIRIM
UYGULAMA SÜRESİ**

IPARD kapsamında yapılacak yatırımın uygulama süresiyle ilgili detaylı bilgi için lütfen www.tkd.gov.tr adresinden ilgili çağrı ilanına bakınız.

Yatırımın uygulama süresi, sözleşmenin imzalanmasından itibaren yatırımın tamamlanmasına kadar geçen süredir. Yatırımın uygulama süresi hesaplanırken Kurumumuzun Ödeme Talebi Paketi (ÖTP) ile birlikte istediği resmi belge/ sertifikaların temini de göz önünde bulundurulmalıdır.

Yatırımın uygulama süresi başvuru sahibi tarafından başvuru formu ve iş planında belirtilmelidir. Başvuru sahibi, iş planı hazırlarken ve faaliyetlerini planlarken bu süreye dikkat etmelidir. TKDK, başvuru sahibi tarafından başvuru formu ve iş planında belirtilen yatırım uygulama süresini sözleşme aşamasında değiştirme hakkına sahiptir.

Sözleşmede belirtilen yatırımın uygulama süresi, ancak TKDK'nın onayı ile uzatılabilir. TKDK süre uzatma talebini reddetme hakkına sahiptir. Başvuru sahibi sözleşme imzalanmadan önce yatırımın uygun harcamalarla ilgili kısmına başlayamaz (Hizmet Alımı için Teklif Alma Kuralları Rehberi'nde belirtilen istisnalar dışında).

Mücbir sebep; taraflardan herhangi birinin (veya tedarikçilerinin veya çalışanlarının) kusur ya da ihmalden kaynaklanmayan, tarafların kontrolü dışında olan önceden öngörülemeyen, proje faaliyetlerinin uygulanmasına ve/veya tarafların yükümlülüklerini yerine getirmesine engel nitelikte olan, tüm çabalara rağmen başa çıkılmayan ve yetkili mercilerce belgelendirilmesi zorunlu olan istisnai nitelikteki herhangi durum veya olayı ifade eder. Ekipman veya malzemedeki kusurlar ya da bunları kullanıma hazır hale getirmedeki gecikmeler, çalışma hayatındaki anlaşmazlıklar veya yararlanıcının mali güçlükleri, mücbir sebep olarak nitelendirilemez.

Yararlanıcı ve TKDK arasında imzalanacak sözleşmede, hangi hallerin mücbir sebep sayılacağı ve bu durumlarda yapılacaklar konusunda hüküm yer alacaktır.

TKDK tarafından başvuruların ilk kabul edilmeye başladığı tarih ile hibe desteği kararı alınma tarihi arasındaki süre takriben 7 (yedi) aydır.

Yatırım, şebekeye bağlı (on-grid) yenilenebilir enerji sistemlerinin kurulumunu içeriyorsa, söz konusu yenilenebilir enerji yatırımlarının tamamlanması noktasında ilgili şebeke işletmecisi ile imzalanan "Bağlantı Anlaşması"nın geçerlilik süresi dikkate alınmalıdır.

6

**BAŞVURU PAKETİNİN
İÇERİĞİ**

Başvuru sahibi aşağıdaki bilgi ve belgeleri “Başvuru Paketi” şeklinde sunmak zorundadır.

Başvuru Paketi;

(a) Başvuru Formu ve ekleri,

(b) İş Planı

(c) Teknik Proje*’den oluşmaktadır.

“Başvuru Paketi”nin içeriğinde yer alan belgelere ilişkin ayrıntılı bilgiler ve dikkat edilmesi gereken hususlar TKDK web adresinde yayımlanan (www.tkd.gov.tr) “Başvuru Paketi İçeriği”nde belirtilmiştir.

İçerisinde “Başvuru Formu, Seçilen ve Seçilmeyen Teklifler, Yapım işleri ile ilgili projeler (Mimari, Statik, Elektrik Tesisat, Mekanik Tesisat Projeleri), İş Planı ve Teknik Proje*” yer almayan başvuru paketleri TKDK tarafından teslim alınmayacak ve başvuru kaydı yapılmayacaktır.

* 302 tedbirine yapılan başvurularda, uygun harcama tutarı 150.000 TL’ye eşit ve altında olan ve uygun-uygun olmayan harcamalar kapsamında yapım işi harcaması bulunmayan başvuru sahiplerinin yapacağı başvurular için Teknik Proje ayrıca hazırlanmayacak olup, ilgili teknik detaylar B3 İş Planı formatı kapsamında belirtilecektir.

Söz konusu formatta sunulacak teknik detaylar hazırlanırken, aşağıda yer alan TKDK web sitesinde yayımlanan teknik proje kapsamındaki sektör bazlı kriterlere uyulması gerekmektedir.

Başvuru paketleri hazırlanırken, TKDK web adresinde yayımlanan (www.tkd.gov.tr):
“Yatırım Kapsamında Uyulması Gereken Koşullar”

“Teknik Proje Hazırlama Rehberi”

“Teklif Alma Kuralları Rehberi”

“İş Planı Hazırlama Rehberi”

“Görünürlük Rehberi”nde belirtilen hususlar dikkate alınmalıdır.

Teknik proje, yatırım kapsamındaki makine-ekipmanların ve/veya yapım işlerinin tümünü içermelidir. Makine-Ekipman alımında hazırlanacak teknik şartnameler teknik projeye uygun olmalı ve yatırım kapsamında alınacak tüm makine-ekipmanlar teknik projeye dayanmalıdır.

TKDK tarafından yapılacak değerlendirmelerde;

- *Yatırım kapsamında gerçekleştirilecek üretim için gerekli olan makine-ekipmanlara yer verilip verilmediği,*
- *Seçilen makine-ekipmanın kapasiteye uygun olup olmadığı,*
- *Yatırımda iş akışında atlanmış bir sürecin bulunup bulunmadığı,*
- *Yapıların uygunluğu ve projelerin sunulan kapasitelerle uyumlu olup olmadığı kontrol edilecektir.*

Gerçekleştirilen incelemeler neticesinde TKDK;

- *Teknik projenin tamamıyla kabulüne,*
- *Yatırım ölçeğine göre düşük ve çok yüksek kapasiteli makine ekipmanların ve uygun olmayan yapım işlerinin destek kapsamı dışında tutulması durumunda başvuru sahibince uygun kapasitedeki makine ekipman alımının kabul edilerek proforma faturanın sunulması ve yapım işleri için talep edilen ek bilgi, proje çizimleri üzerindeki tadilat ve değişikliğe ait metraj tablosu, yaklaşık maliyet tablosunun sunulması ve uygun bulunması sonucu teknik projenin kabulüne veya,*
- *Projenin teknik proje yetersizliği nedeniyle reddine karar verir.*

7

BAŞVURU ŞEKLİ VE YAPILACAK İŞLEMLER

7.1. BAŞVURU SÜRESİ

Başvuruların online başvuru sistemi üzerinden alınması için son tarih, Başvuru Çağrı İlanında belirtilen son tarih ve saattir. Bu tarihten önce web üzerinden yapılması gereken işlemlerin tamamlanmış olması gerekmektedir. İşlemleri tamamlanmayan başvurular kabul edilmeyecektir.

Online başvuru sistemi üzerinden işlemlerini tamamlayan başvuru sahipleri, Başvuru Çağrı İlanında belirtilen tarihler arasında başvuru paketlerini ilgili İl Koordinatörlüklerine teslim eder.

Başvuruların İl Koordinatörlüklerine teslimi için son tarih, Başvuru Çağrı İlanında belirtilen son teslim tarihi ve saatidir. Son başvuru tarih ve saatinden sonra gelen başvurular kabul edilmeyecektir.

Başvuru sahiplerine, başvuru teslim aşamasında sorun yaşamamaları için mümkün olduğunca son teslim gününü beklemeden başvurularını İl Koordinatörlüklerine sunmaları önerilir.

7.2. BAŞVURU PAKETİNİN HAZIRLANMASI

- Başvurunun doğru değerlendirilebilmesi için başvuru paketi dikkatli ve olabildiğince açık bir şekilde doldurulmalıdır.
- Gerekli tüm taahhütname, belge ve dokümanlar ile iş planını ve teknik projenin (B3 İş Planı ile birlikte sunulan 302 Tedbiri başvuruları hariç) başvuru paketinde uygun ve tam olarak yer alması zorunludur.
- Başvuru sahiplerinin başvuruları ve sunacakları tüm dokümanlar Türkçe olmalıdır.

Başvuru formunda beyan edilen yatırım uygulama adresi değiştirilemez. (Sadece "bitkisel üretimin çeşitlendirilmesi, bitkisel ürünlerin işlenmesi ve paketlenmesi" ve "arıcılık ve arı ürünlerinin üretilmesi, işlenmesi ve paketlenmesi" tedbir-sektörleri kapsamındaki bina içermeyen yatırımlarda Devlet tarafından kamu yararı gözetilerek alınan kararlardan kaynaklanan, aynı il sınırları içerisindeki yatırım yeri değişikliğine izin verilebilir)

Başvuru Paketinin hazırlanması ve teslimi aşamasında aşağıdaki adımlar izlenmelidir.

Adım-1

TKDK resmi internet sitesinden (www.tkd.gov.tr) başvuru yapılacak yatırıma göre uygun "İş Planı Formatı" ve başvuru yapılacak sektörün "Teknik Proje Formatı" bilgisayara indirilir.

Adım 2

Bilgisayara indirilen “İş Planı”, bilgisayar ortamında eksiksiz doldurulur.

Adım 3

Bilgisayara indirilen “Teknik Proje”, bilgisayar ortamında eksiksiz doldurulur.

Adım 4

TKDK resmi internet sitesinde (www.tkd.gov.tr) başvuru için hazırlanmış “Başvuru Formu ve Başvuru Formu Ek A3-Uygun/Uygun Olmayan Harcamalar Detaylı Tabloları (A3.1, A3.2, A3.3, A3.4, A3.5) ve Mevcut Varlıklar Listesi Tablosu (A8) web ortamında eksiksiz olarak doldurulur. Online başvuru esnasında alınan veriler ile başvuru formu ve ilgili ekler oluşturulmaktadır.

Adım 5

Web üzerinden doldurulan Başvuru Formu ve Ek A3 Uygun/Uygun Olmayan Harcamalar Detaylı Tabloları ve Mevcut Varlıklar Listesi Tablosuna (A8) daha önce bilgisayar ortamında doldurulmuş veya hazırlanmış aşağıdaki dokümanlar eklenerek web üzerinden TKDK'ya gönderilir.

Eklenecek dokümanlar;

- İş Planı
- Teknik Proje
- Yapılacak alımlar için MS Word veya MS Excel formatında hazırlanmış tüm teknik şartnameler ve Excel formatında yapım işlerinde keşif özetleri

- *Web üzerinden doldurulan başvuru formuna yukarıdaki dokümanlar mutlaka tam olarak eklenmeli ve web üzerinde TKDK'ya gönderilmelidir.*
- *Başvurunun TKDK İl Koordinatörlüğünde teslimi aşamasında, başvuru formu ve Ek A3-Uygun/Uygun Olmayan Harcamalar Detaylı Tablolarının, Mevcut Varlıklar Listesi Tablosunun (A8) web üzerinden doldurulup doldurulmadığı, iş planı, teknik proje (B3 İş Planı ile birlikte sunulan 302 Tedbiri başvuruları hariç) ve tüm teknik şartname ve keşif özetlerinin (sadece yapım işleri için) elektronik olarak web üzerinden gönderilip gönderilmediği ve bu dokümanların web ortamında açılıp açılmadığı kontrol edilecektir. Şayet bunlardan herhangi birisi sistemde görülmez veya açılmaz ise başvuru kabul edilmeyecektir.*
- *TKDK'ya sunulan tüm proje çizimlerinin bir kopyası başvuru sahipleri tarafından “dwg” formatında elektronik olarak kaydedilmeli ve TKDK tarafından proje sahasında yapılacak yerinde kontrollerde hazır bulundurulmalıdır.*

Adım 6

TKDK resmi internet sitesinde (www.tkd.gov.tr) yer alan “Taahhütname A1.1.” indirilir. İndirilen taahhütname bilgisayarda eksiksiz doldurulur.

Adım 7

Web üzerinden gönderilen, Başvuru formu, Başvuru Formu Ek-A3-Uygun/Uygun Olmayan Harcamalar Detaylı Tabloları, Mevcut Varlıklar Listesi Tablosu (A8), İş Planı, Teknik Proje ile bilgisayar ortamında doldurulan taahhütnamenin çıktıları alınır.

- *Web üzerinden TKDK'ya gönderilen online başvuru sistemi üzerinden oluşturulan Başvuru Formu, Başvuru Formu Ek-A3'ler, ile bunların başvuru paketinde yer alan çıktıları aynı olmalıdır. Aksi takdirde başvuru kabul edilmeyecektir.*
- *Online başvuru sistemine yüklenen İş Planı, Teknik Proje (B3 İş Planı ile birlikte sunulan 302 Tedbiri başvuruları hariç), tüm teknik şartnameler ve yapım işlerinde keşif özetleri ile bunların başvuru paketinde yer alan çıktıları aynı olmalıdır. Aksi takdirde TKDK başvuruyu reddetme hakkına sahiptir.*

Adım 8

Maliyetleri Gerekçeleştirme Tablosu (A6), TKDK resmi internet sitesinden (www.tkd.gov.tr) bilgisayara indirilir ve bilgisayar ortamında doldurularak çıktıları alınır.

Adım 9

Başvuru paketinin düzenlemesi yapılır. Başvuru formu eklerinde yer alan; resmi belgeler, taahhütname, Başvuru Formu Ek-A3-Uygun/Uygun Olmayan Harcamalar Detaylı Tabloları ile diğer belge ve dokümanlar ile proje çizimleri, başvuru formu Bölüm 10'da (Başvuru Paketi İçeriği) belirtilen sıralamaya uygun olarak düzenlenir. İş planı ve teknik proje başvuru paketinde başvuru formu ve eklerinden sonra yer almalıdır.

Yatırım ile ilgili A9- Mimari projeler (Mevcut ve planlanan binaları gösteren vaziyet planını ve mahal listesini de içeren), Statik projeler, Elektrik Tesisat Projeleri, Mekanik Tesisat Projeleri, Metraj Cetveli, Tek Hat Şeması ve A10- Makine-ekipman Yerleşim Planı ayrı bir dosya/klasörde verilmelidir.

- *Başvuru paketinde yer alan ve bilgisayar ortamında doldurulan belge ve dokümanların, bilgisayar ortamında doldurulan kısımları üzerinde el yazısı ile ekleme veya düzeltme yapılmamalıdır.*
- *Resmi belgeler kesinlikle, tahrip edilmiş, yırtılmış veya üzerinde düzeltme yapılmış olarak sunulmamalıdır.*

Başvuru paketinde yer alan, başvuru formu, başvuru formu ekleri, iş planı ve teknik projeyi birbirinden ayıran separatörler hazırlanır ve bu seperatörler her bir ek'in arasına yerleştirilir. (örneğin, taahhütname, resmi belgeler, seçilen teklifler vb. eklerin arasında separatörler olmalıdır.)

Başvurunun teslimi aşamasında, başvuru formu, başvuru formu ekleri, iş planı ve teknik projenin separatörler ile ayrılıp ayrılmadığı kontrol edilecektir. Aksi durumlarda başvuru kabul edilmeyecektir.

Adım 10

Başvuru paketinde yer alan belge, doküman ve taahhütnameler aşağıda belirtilen hususlar dikkate alınarak imzalanır ve paraflanır. Başvuru paketinde, başvuru sahibi tarafından hazırlanan belge ve dokümanların ilgili yerlerine mutlaka tarih yazılmalıdır.

İmzalanacak belge ve dokümanlar: Başvuru Formu, Taahhütname (A1), Uygun/ Uygun Olmayan Harcamalar Detaylı Tabloları (A3.1, A3.2, A3.3, A3.4, A3.5), Maliyetleri Gerekçeleştirme Tablosu (A6), Mevcut Varlıklar Listesi (A8), İş Planı ve Teknik Projenin ilgili yerleri başvuru sahibi tarafından imzalanır.

Paraflanacak belge ve dokümanlar: İmzalanacak belge veya dokümanların imza atılmayan diğer tüm sayfaları başvuru sahibi tarafından paraflanır.

Başvuru formu ekinde yer alan belge ve dokümanlardan; Taahhütname (A1), Resmi Belgeler (A2), Seçilen Teklifler ve Ekleri (A4), Seçilmeyen Teklifler ve Ekleri (A5), Yasal Mali Tablolar (A7), Mimari, Statik, Elektrik Tesisat ve Mekanik Tesisat Projeleri, Metraj Cetveli, Tek Hat Şeması (A9), Makine-Ekipman Yerleşim Planı (A10), Yapı Ruhsatı (A11) başvuru sahibi tarafından paraflanmayacaktır.

Adım 11

Başvuru paketinin tüm sayfaları (çizimler hariç) başvuru formu bölüm 10'da belirtilen sıraya uygun olarak numaralandırılır.

İş planı ve teknik proje, başvuru formu ve eklerinden farklı olarak 1'den başlayarak ayrıca numaralandırılmalıdır. Mimari, Statik, Elektrik Tesisat ve Mekanik Tesisat Projeleri, Metraj Cetveli, Tek Hat Şeması (A9), Makine-Ekipman Yerleşim Planı (A10) numaralandırılmayacaktır.

Başvuru paketinin içeriğini gösteren ve formatı TKDK web sitesinde (www.tkd.gov.tr) yayımlanan formata uygun olarak bir "İçerik Tablosu" oluşturulur. Başvuru paketinin içeriğini gösteren bu tabloda; başvuru formu ekinde yer alan her bir belge ve doküman ismi belirtilmeli, bu belge ve dokümanların sayfa numarası mutlaka yazılmalıdır. Bu içerik tablosu Başvuru formu 10. bölümde belirtilen sıraya uygun olarak düzenlenmeli ve başvuru sahibi tarafından her bir sayfası parafılanmalı ve son sayfası imzalanmalıdır. İçerik tablosu başvuru paketinin ilk kısmına yerleştirilmelidir. Başvurunun teslimi aşamasında bu "İçerik Tablosu"nun olup olmadığı ve belge-doküman sayfa numaralarının yazılıp yazılmadığı kontrol edilecektir. Aksi durumlarda başvuru kabul edilmeyecektir.

Adım 12

Başvuru paketinde yer alan; başvuru formu, başvuru formu ekleri, çizimler, iş planı ve teknik projenin 2 kopyası oluşturulur. Başvuru paketi, biri orijinal diğeri orijinalden alınan kopya olmak üzere, her birinin üzerinde "Orijinal" ve "Kopya" ibareleri yer alacak şekilde toplam iki nüsha olarak hazırlanır.

Adım 13

Bir orijinal, bir kopya halinde hazırlanan başvuru paketinin her biri ayrı bir klasör içerisine yerleştirilir. Başvurunun teslimi aşamasında, başvurunun klasör içerisinde sunulup sunulmadığı kontrol edilecektir. Aksi durumlarda başvuru kabul edilmeyecektir

İki nüsha başvuru paketi (1 orijinal, 1 kopya) tek bir paket (zarf, kutu, ambalaj vb.) içerisinde yer alacak ve bu paketin üzerine "IPARD Programı Başvuru Paketi" ve "..... Sektörü (Başvurulan Sektör) Kapsamında Proje Başvurusu" yazılarak teslimi hazır hale getirilir.

8

BAŞVURULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

8.1. İL KOORDİNATÖRLÜĞÜNDE YAPILAN KONTROLLER

Adım 1: Başvuru Paketinin Teslim Alınması

Bir orijinal ve bir kopya olarak hazırlanmış başvuru paketi, yatırımın uygulanacağı ildeki TKDK İl Koordinatörlüğüne elden teslim edilir. TKDK Merkezine yapılacak başvurular ve posta, faks, elektronik posta ya da diğer yöntemlerle gönderilen ya da başka adreslere teslim edilen başvurular kesinlikle kabul edilmeyecektir.

Başvuru Paketi'ni teslim etmeye yetkili kişiler:

Gerçek Kişilerde: yararlanıcının kendisi veya noter onaylı vekâlet belgesine sahip vekili,

Tüzel Kişilerde: tüzel kişiliği yasal olarak temsil ve ilzama yetkili kişi veya kendisinin bulunmadığı durumda tüzel kişiliği yasal olarak temsil ve ilzama yetkili kişinin noter aracılığıyla vekâlet verdiği kişi

Teslim aşamasında yapılan kontrollerde teslim edilme şartlarını taşıyan başvurular kabul edilir ve başvuru sahibine teslim alındı belgesi verilir.

Başvuru sahibi, Kurum tarafından ilan edilen son başvuru kabul tarihinin tamamlanmasından sonra ve "Desteklemeye Hak Kazananların Listesi" yayımlanmadan veya ret işlemleri tamamlanmadan önce ilgili İl Koordinatörlüğüne bir dilekçe ile başvurarak sunmuş olduğu başvuru paketlerini (bir orijinal) geri alabilir.

Adım 2: Başvuru Kayıt Numarası

Alınan tüm başvurulara "Başvuru Kayıt Numarası" verilecektir. Başvuru sahibi, TKDK ile yapacağı yazışmalarda bu numarayı kullanacaktır.

Adım 3: İdari Kontrol İşlemleri

Başvuru paketini tam olarak ve süresi içerisinde teslim eden başvuru sahiplerinin "Başvuru Paketi" değerlendirmeye tabi tutulur.

İl Koordinatörlükleri tarafından başvuru paketlerinin idari kontrol listesine göre kontrolü yapılacaktır. Bu aşamadaki kontrol, gerekli tüm dokümanların eksiksiz olarak sunulduğuna yönelik bir kontroldür. Yapılacak kontrole göre, eksik doküman tespit edilmesi durumunda, eksikliklerin tamamlanması amacıyla eksik doküman bildirim yazısı gönderilir ve başvuru sahibine, eksikleri tamamlaması için en fazla 10 iş günü süre tanınır. Eksik evraklar elden teslim edilmelidir, posta ile gönderilen evraklar kabul edilmeyecektir.

Eksik evrak kapsamında sunulacak belgelerin tamamının aynı anda ve tek seferde teslim edilmesi gerekmektedir. Evrakların eksik olarak teslim edilmesi durumunda, eksik evrak bildirim yazısında belirtilen süreler içinde dahi olsa tekrar evrak kabulü yapılmayacaktır.

Eksik dokümanların zamanında sunulmaması durumunda başvuru reddedilir. Eksikliği tamamlamak için sunulan dokümanlar da 1 orijinal ve 1 kopya olarak teslim edilmelidir.

Başvuru sahiplerine yapılacak bütün bildirimler, başvuru formunda belirtilen "İletişim adresi"ne yapılacaktır. Bu adrese bildirim yapılamaması durumunda, başvuru sahibinin Adres Kayıt Sisteminde/Ticaret Sicil Gazetesinde bulunan adresi, bilinen en son adresi olarak kabul edilir ve bildirim buraya yapılır.

Tüm kontroller esnasında Merkez ve İl Koordinatörlüklerindeki uzmanlar, başvuru paketinde anlaşılmayan, eksik bilgi olduğu fark edilen veya herhangi bir konu hakkında ek bilgi ihtiyacının ortaya çıktığı v.b durumlarda başvuru sahiplerinden ek bilgi talebinde bulunabilirler. Ek bilgi talebi resmi yazışmalar yoluyla gerçekleştirilir ve 5 iş günü içinde bilginin gelmesi talep edilir.

Ek bilginin belirtilen süre içinde teslim edilmemesi durumunda, mevcut prosedürler çerçevesinde işlemler devam eder. Bu durumda TKDK projeyi reddetme hakkına sahiptir.

Adım 4: Uygunluk Kontrolü İşlemleri

Başvuru paketinde sunulan bilgilerin tam olup olmadığı, başvuru sahibi, işletmesi ve beyan edilen bilgilerin ve belgelerin bu program kapsamındaki uygunluğu ise "uygunluk kontrol listesi" çerçevesinde kontrol edildikten sonra "Sözleşme Öncesi Yerde Kontroller" gerçekleştirilir.

Sözleşme öncesi yerinde kontrolün amacı, yatırımın uygulanmasına yönelik olarak başvuru sahibinin, başvuru sırasında sunduğu bilgi ve belgelerin (proje bilgileri, kimlik bilgisi, adres, vb.) doğrulanması ve projenin olası başlangıcından önce mevcut durumun yerinde kontrol edilmesi amacıyla gerçekleştirilir. Başvuru Paketi tam olan tüm uygun başvuruların (%100) yerinde kontrolleri yapılır. Yerinde kontrol işlemleri yerinde kontrol uzmanları (YKU) tarafından gerçekleştirilir. TKDK yerinde kontroller yapılmadan önce başvuru sahibine yerinde kontrol zamanına ilişkin bildirim yapma ya da yapmama hakkına sahiptir.

Ayrıca örnekleme prosedürüne göre İl Koordinatörlükleri tarafından TKDK merkezine gönderilen başvuruların yerinde kontrolleri, Proje İzleme ve Kontrol Koordinatörlüğündeki yerinde kontrol uzmanları tarafından tekrarlanır.

Yerinde kontroller sırasında başvuru sahibinin/vekilinin proje adresinde bizzat bulunması zorunludur.

Adım 5: Başvurunun Mali ve Ekonomik Değerlendirmeye Alınması

Sözleşme öncesi yerinde kontrolü yapılan uygun ve tam başvuru paketleri, **mali ve ekonomik değerlendirmeye alınması için** TKDK'nın merkezine gönderilir.

8.2. TKDK MERKEZDE YAPILAN KONTROLLER

8.2.1. İş Planı Değerlendirmesi ve Puanlaması

İş planı 3 ana başlıkta ve toplamda 100 puan üzerinden değerlendirilecektir. Bunlar sırasıyla;

1) Mali Değerlendirme (65 Puan)

a) Başvuru sahibinin mevcut mali durumunun değerlendirilmesi (40 Puan)

MALİ DEĞERLENDİRME			
Başvuru Sahibinin Mevcut Mali Durumunun Değerlendirilmesi			
Faaliyetlerini Bilanço Esasına Göre Muhasebeleştiren Başvuru Sahipleri için	Faaliyetlerini İşletme Hesabı Esasına Göre Muhasebeleştiren Başvuru Sahipleri için	Faaliyetlerini Basit Usule Göre Muhasebeleştiren Başvuru Sahipleri için	Faaliyetlerini Muhasebeleştirmeyen (Tevkifata esas çalışan) Başvuru Sahipleri için
Özkaynak Oranı	Faaliyet Sonucu (Kar veya Zarar)	Faaliyet Sonucu (Kar veya Zarar)	Yıllık Satış Hacmi
Dönen Varlıklar/ Toplam Varlıklar Oranı	Net Kar Marjı	Net Kar Marjı	Verilen Teminatlar (şahsi teminat, ipotek, taşıt rehni, teminat mektubu, vb.)
Cari Oran	Verilen Teminatlar (şahsi teminat, ipotek, taşıt rehni, teminat mektubu, vb.)	Verilen Teminatlar (şahsi teminat, ipotek, taşıt rehni, teminat mektubu, vb.)	
Asit-Test Oranı			
Faaliyet Karlılığı			
Net Kar Marjı			
Verilen Teminatlar (şahsi teminat, ipotek, taşıt rehni, teminat mektubu, vb.)			

b) Başvuru Sahibinin Projesinin Değerlendirilmesi (25 Puan)

- *Projenin Mali Sürdürülebilirliğinin Değerlendirilmesi*
- *Proje Karlılığının Değerlendirilmesi (Net Bugünkü Değer)*
- *Projenin Duyarlılık Analizi (25 puan)*

Projenin Mali Sürdürülebilirliğinin Değerlendirilmesi

Mali sürdürülebilirlik değerlendirmesi yatırımın, yatırım ve uygulama dönemlerinde nakit darboğazına girme riski olup olmadığını belirlemek için yapılır. Yatırımların mali olarak sürdürülebilir olup olmadığı Toplam Yatırım Bütçesi ve Finansmanı Tablosu ile Tahmini Nakit Akış Tablosunun kümülatif net nakit akışları kontrol edilerek yapılır. Eğer kümülatif net nakit akışı herhangi bir dönemde negatif oluyorsa proje reddedilir.

Başvuru sahibi finansman kaynağı ile ilgili kanıtlayıcı tüm bilgi ve belgeleri başvuru aşamasında sunmalıdır. Finansman kaynakları TKDK web adresinde yayımlanan (www.tkd.gov.tr) "İş Planı Hazırlama Rehberi" ekinde yer alan "Finansman Kaynakları Hakkında Bilgilendirme Dokümanı"nda belirtilen hususlar çerçevesinde değerlendirilecektir. Yapılan incelemeler esnasında finansman kaynakları ile ilgili yeterli bilgi ve belge bulunmadığı takdirde Kurum projeyi reddetme hakkına sahiptir. İş planında projenin yürütülmesi için finansman kaynağı olarak kredi kullanacağını belirten başvuru sahiplerinin TKDK'ya sunmuş oldukları kredi niyet mektupları, TKDK tarafından mali değerlendirme aşamasında tekrar kontrol edilecektir. Bu aşamada TKDK, ilgili bankadan/ Tarım Kredi Kooperatiflerinden kredi niyet mektubunun geçerliliğinin halen devam edip etmediği konusunda gerekçeleri ile birlikte teyit ister. Kredi niyet mektubunun geçerliliği ortadan kalkan başvuru sahiplerinin projeleri, sürdürülebilirlik kriterini sağlayamayacağından dolayı reddedilir

Proje Karlılığının Değerlendirilmesi (NBD)

- Proje karlılığının değerlendirilmesi için Net Bugünkü Değer hesaplanır. Net Bugünkü Değer (NBD) ≥ 0 (sıfır) koşulunu sağlayan projeler kârlı olarak değerlendirilir.
- B2 İş Planı ile sunulan yeni işletmeler ve mevcut işletmelerde kapasite artırımı ile ilgili projeler kârlılık kriterini (NBD ≥ 0) sağlamalıdır. Aksi takdirde proje reddedilir.
- Kapasite artırımı yapmayacak mevcut işletmelerde NBD sıfırdan küçük olsa bile proje reddedilmeyecektir.

Duyarlılık Analizi:

Projeksiyon ve/veya hesaplamalarda kullanılan varsayımların değiştirilmesi durumunda, projenin hala karlı ve sürdürülebilir olup olmadığını belirlemek için duyarlılık analizi yapılır.

2) Başvuru Sahibinin Yönetim ve Teknik Kapasitesinin Değerlendirilmesi (15 Puan)

- *Başvuru sahibinin yönetim ve organizasyon kapasitesi (7 Puan)*
- *İşletmenin teknik yapısı (8 Puan)*

3) Pazarlama Kapasitesinin Değerlendirilmesi (20 Puan)

- *Rekabet Gücü (10 Puan)*
- *Pazar Payı (10 Puan)*

Başvuru sahibinin TKDK'nın Kırmızı Listesinde olması durumunda İş Planı Analizine (-60) puan ile başlanır. (Kırmızı Liste hakkında detaylı bilgi 13. Bölümde yer almaktadır.)

İş planı değerlendirme sonucunda alınan puan 40 veya üzerinde ise projenin sürdürülebilir olduğuna karar verilir. Toplam iş planı puanı 40 puan altında olan projeler sürdürülebilirlik kriterini sağlamadığı için reddedilir.

İş planında analiz yapmak için gerekli olan bilgi ve verilerin yer almaması, iş planının başvuru sahibinin gerçekleştirmeyi planladığı yatırım ile ilgili olmaması veya iş planı formatındaki mali tabloların boş bırakılmış olması durumunda, TKDK başvuru sahibinden ek bilgi istemeksizin projeyi reddetme hakkına sahiptir.

8.2.2 IPARD Programı Sıralama Kriterlerine Göre Puanlama

İş planına göre puanlaması yapılan tüm uygun yatırımlar, IPARD Programında belirlenen “Proje Seçimine Esas Sıralama Kriterlerine” göre tekrar değerlendirilir ve puanlanır. IPARD Programında belirlenmiş kriterler çerçevesinde, yatırımlara aşağıdaki tabloda belirtilen puanlar verilir.

Başvuru formunun sıralama kriterleri bölümünde ilgili maddenin işaretlenmemiş olması durumunda, TKDK puan vermeme hakkına sahiptir.

IPARD programı sıralama kriterlerine göre yapılan değerlendirmeden elde edilen puan projelerin nihai sıralamasını belirler ve projeler en yüksek puandan başlanarak sıralanır.

Bu tedbir kapsamında, sıralama kriterlerinden 30 puandan az alan başvurular uygun olarak değerlendirilmeyip, reddedilecektir.

IPARD Programı Sıralama Kriterleri:

Genel Seçim Kriterleri	Puanlar
Başvuru sahibi (gerçek kişi olması durumunda kendisi, tüzel kişiliklerde ise tüzel kişiliği temsil ve ilzama yetkili olan kişi) başvurunun sunulduğu tarihte 40 yaşının altındaysa	15
Yatırım uygulama alanı dağlık alanda veya orman köyünde ise	10
Yatırım bir kadın girişimci tarafından gerçekleştirilmekteyse veya proje sahibi bir kadınsa	15
Başvuru sahibinin, ekonomik faaliyet alanında bir mesleki sertifikası, diploması veya 3 yıl deneyimi bulunuyorsa	15
Yatırım, kabul edilmiş bir Yerel Kalkınma Stratejisine dayanıyor ve bu strateji üzerine inşa edilmişse	10
Başvuru sahibinin IPARD kapsamında imzalanmış bir sözleşmesi yok ise	20
Başvuru sahibi gerçek kişi veya üretici örgütü ise	15
TOPLAM	100

Yararlanıcı, başvurunun değerlendirilmesi sırasında kendisine puan sağlamış olan IPARD sıralama kriterlerini, sözleşme dönemi boyunca devam ettirmekle yükümlüdür. Söz konusu sıralama kriterlerine göre yararlanıcının durumunda sonradan herhangi bir değişiklik olduğunda, TKDK puanı yeniden değerlendirme hakkına sahiptir. Bu değerlendirme sonucu puanın, yararlanıcıyı ilgili çağrıda TKDK tarafından desteklenecek projeler listesinin dışında bırakacak ölçüde düşmesi halinde, TKDK Sözleşmeyi fesih etme hakkına sahiptir.

8.2.3. Nihai Sıralama ve Seçim

Projeler, IPARD Programının “proje seçimine esas sıralama kriterlerine” göre tedbir bazında sıralanır. IPARD Programının “proje seçimine esas sıralama kriterlerine” göre iki veya daha fazla başvurunun eşit puan aldığı durumlarda; iş planlarına verilen puanlar dikkate alınır.

Şayet iki veya daha fazla projenin her iki puan sonuçları (IPARD programı sıralama kriterlerine göre alınan puan ve iş planından alınan puan) da eşitse, bu durumda başvurunun teslim tarihi ve saatine göre ilk sunulan proje bir üst sırada listelenir. (Şayet başvuru sahibinin Kuruma sunmuş olduğu projede eksiklik çıkarsa eksiklik tamamlama tarihi ve saati başvuru teslim tarihi ve saati olarak kabul edilir.)

Nihai sıralaması yapılan uygun projelerin desteklenecek projeler listesine alınması, en yüksek puanı alan projeden başlanarak yapılır ve başvuru çağrı ilanında belirtilen destek bütçesi bitene kadar devam eder. Dolayısıyla tüm şartları sağlayan bir proje uygun bulunup nihai sıralamaya girse bile, destek bütçesinin bitmesi halinde desteklenemeyecektir. Diğer bir ifadeyle, bir projenin uygun görülmesi mutlaka destekleneceği anlamına gelmemektedir.

Başvuru Çağrı İlanında belirtilen bütçenin çok üstünde başvuru gelmesi durumunda, TKDK IPARD sıralama kriteri puanına göre ön sıralama yapma ve IPARD sıralama kriterleri puanına göre “Desteklemeye Hak Kazananların Listesi”ne girmesi mümkün olmayan projeleri değerlendirmeme hakkına sahiptir.

8.3. BAŞVURUNUN REDDEDİLMESİ

Başvuru sahiplerine, başvuruları ile ilgili TKDK'nın kararı yazılı olarak bildirilir. Başvurunun reddedilmesine ilişkin olası nedenler tahdidi olmaksızın aşağıda listelenmiştir.

- Başvurunun eksik olması veya başvuru çağrı rehberinde belirtilen koşulları karşılamaması,
- Başvuru sahibinin gerekli şartları taşıması,
- Yatırımın IPARD Programı hedeflerini taşıması, ekonomik ve mali açıdan yetersiz olması ve sürdürülebilir olmaması,

- Yatırımın, başvuru yapılan sektör veya alt-sektör ile ilgili olmaması,
- Başvuru sahibinin mali düzeyi ve işletme kapasitesinin, yatırımı gerçekleştirmeye yeterli olmaması,
- Yatırımın, teknik ve mali açıdan seçilmiş olan diğer yatırımlara göre yetersiz olması,
- Yatırım, olumlu görüş için gerekli kalite kriterlerini karşıladığı halde, benzer bir başka yatırımın daha yüksek puan almış olması,
- Eksik evrak sürecinde talep edilen belgelerin bir ya da birkaçının belirtilen son tarihe kadar teslim edilmemiş olması,
- Başvuru sahibinin sunmuş olduğu tapu kaydında ipotek, haciz veya ihtiyati tedbir olması (Üst hakkının veya kiralamanın tapuya şerh edilme tarihinden sonra koyulan ipotek, haciz veya ihtiyati tedbir ret sebebi sayılmayacaktır.)
- Başvuru tesliminden itibaren herhangi bir aşamada devlete ödenmemiş vergi ve sosyal güvenlik borçlarının tespit edilmesi,
- TKDK web sitesinde (www.tkd.gov.tr) yayımlanan “İş Planı Hazırlama Rehberi”nde belirtilen ve projenin reddedilmesini gerektirecek durumların tespit edilmesi,
- TKDK web sitesinde (www.tkd.gov.tr) yayımlanan “Teknik Proje Hazırlama Rehberi”nde,, “Yatırım Kapsamında Uyulması Gereken Koşullar”da belirtilen ve projenin reddedilmesini gerektirecek diğer durumların tespit edilmesi,
- Yatırım kapsamındaki alımlarla ilgili olarak, TKDK web sitesinde (www.tkd.gov.tr) yayımlanan “Teklif Alma Kuralları”na ilişkin rehberlerde belirtilen ve projenin reddedilmesini gerektirecek durumların tespit edilmesi,
- Toplam uygun harcama tutarının, başvuru yapılan sektör/alt-sektör için belirlenmiş minimum sınırın altında olması,
- Sözleşme aşamasında, başvuru sahibi tarafından uygunluk kriterlerinin karşılanmaması,
- Yatırımı TKDK tarafından desteklenmek üzere seçildiği halde, başvuru sahibinin sözleşme imzalamaya davet mektubunu aldıktan sonra 5 iş günü içerisinde sözleşme imzalamaması,
- Başvuru sahibinin sözleşme imzalanmadan önce yatırımın uygun harcamalarına başlaması.
- Başvuru sahibinin kamu tüzel kişiliği olması veya kamu hissesi %25’den fazla olan tüzel kişilik olması,
- Yapay oluşturulmuş koşulların tespiti,
- Teknik proje kontrolleri sonucunda, tespit edilen hata ve eksikliklerin düzeltilmesi için yapı ruhsatının yenilenmesinin gerekmesi durumunda,

- IPARD Programı sıralama kriterleri puanınının 30'dan az olması durumunda,
- Kurum tarafından gerçekleştirilen harcama kalemlerinin uygunluk ve fiyat kontrolleri neticesinde, başvuru sahibinin beyan etmiş olduğu toplam uygun harcama tutarının % 50 den fazlasının uygun olmayan harcama olarak değerlendirilmesi durumunda,

TKDK'nın her türlü ret ya da destek vermeme kararı, itirazların değerlendirilmesi sonrasında, nihaidir.

TKDK tarafından desteklenmek üzere seçilmiş bir projenin gerçek kişi olan başvuru sahibinin vefatı halinde, projeye konu yatırımı gerçekleştirmek üzere başvuran, 4721 sayılı Medeni Kanunun Miras Hükümleri çerçevesinde mirası kabul etmiş, veraset ilamı ve diğer mirasçıların muvafakatini sunan ve IPARD II Programındaki başvuru şartlarını taşıyan bir varisle TKDK'nın uygun görmesi koşuluyla sözleşme imzalanabilir. Söz konusu yatırım için herhangi bir varisle sözleşme imzalanmaması durumunda TKDK'nın yatırıma dair destek kararı iptal olur.

9

**TKDK ONAYI SONRASINDA
UYGULAMA KOŞULLARI:
SÖZLEŞME**

9.1. SÖZLEŞME İMZALANMASI

Destek almaya hak kazanan başvuru sahiplerinin desteklerden yararlanabilmesi için sözleşme imzalaması önkoşuldur.

Projeleri, TKDK tarafından desteklenmek üzere kabul edilen başvuru sahiplerine bildirim yapılır ve hazırlanmış taslak sözleşme kendilerine gönderilir. Sözleşme imzalanması öncesinde hazırlaması gereken belgeler de kendilerine bildirilir. Başvuru sahiplerinin taslak sözleşmeye 10(on)gün süreyle itirazda bulunma hakları vardır. Yapılacak itirazlar 10 (on) gün içerisinde TKDK tarafından karara bağlanır ve TKDK'nın bu kararı nihaidir. Birden fazla birimin dâhil olduğu değerlendirme süreçlerinde, TKDK'nın itiraz değerlendirme süresi 10 günü geçebilir Daha sonra başvuru sahibi sözleşmeyi 5 (beş) iş günü içerisinde imzalamak üzere davet edilir. "Sözleşme imzalamaya Davet Mektubu" kendisine ulaştıktan sonra 5 iş günü içerisinde, istenen belgeler ile birlikte, sözleşmesini imzalamaya gelmeyen başvuru sahibinin, projesi reddedilmiş sayılır.

Sözleşme imzalama aşamasında, başvuru sahibinin uygunluk şartları ve başvuru paketinde sunmuş olduğu belgelerin geçerliliğinin devam ettiği yeniden kontrol edilecektir. Gerekli şartları sağlamayan (uygunluk koşullarını kaybetmiş) başvuru sahipleri ile sözleşme imzalanmayacaktır. Başvuru sahibinin vadesi geçmiş vergi borcu ve/veya sosyal güvenlik prim borcu sözleşme aşamasında da bulunmamalıdır. Desteklenmek üzere seçildiği halde uygun olmadığı sonradan anlaşılan başvuru sahibi/başvurulara ret işlemi yapılır. Bu başvurular için sözleşme imzalanmış ise fesih yoluna gidilir.

Başvuru sahibi sözleşme imzaladıktan sonra yararlanıcı olarak adlandırılır. Sözleşme imzalamış yararlanıcıların adları, desteklenecek proje adları ve destek tutarları, Türkiye Cumhuriyeti'nin ve Avrupa Topluluğu'nun söz konusu destekler içindeki katkısı TKDK'nın resmi web sitesinde (www.tkd.gov.tr) yayımlanır.

Sözleşme Dönemi, iki ana dönemden oluşur:

- 1) Uygulama Dönemi:** Sözleşmenin yürürlüğe girdiği gün başlar ve son destek ödemesinin yapıldığı tarihte (fiziki kapanış tarihinde) sona erer.
- 2) Uygulama Sonrası Dönem:** Son destek ödemesinin yapıldığı tarihte başlar ve bu tarihten itibaren 5 (beş) yıl sürer.

Sözleşmenin taraflarca imzalanmasını takiben, yararlanıcı yatırım uygulamasına başlar. Yatırım başvuru sahibinin taahhüt ettiği ve sözleşmede belirlenmiş süre içerisinde tamamlanmalıdır.

Sözleşme hükümlerinde yer alan hususlar; Kurumun kontrollerinin yanı sıra, Avrupa Komisyonu, Avrupa Yolsuzlukla Mücadele Bürosu (OLAF), Avrupa Sayıştay'ı, Ulusal Yetkilendirme Görevlisi, Ulusal Fon, Denetim Otoritesi ve dış denetçiler tarafından, hem kayıtlar üzerinden hem de yerinde incelemeler ile kontrol edilebilir.

Yatırımın uygulama süresi ve takip eden 5 yıl süresince, desteklenen taşınır ve taşınmazlar 3. şahıslara devredilemez.

Uygulama sonrası dönemde, desteklenen yatırımın amacı doğrultusunda kullanılması ve işletiliyor/sürdürülüyor olması gerekmektedir.

9.2.SÖZLEŞME AŞAMASINDA SUNULACAK TAAHHÜTLER

Aşağıda belirtilen diğer taahhütler sektör/alt-sektör veya yatırım türü ve işletmenin yeni ya da mevcut olmasına bağlı olarak TKDK tarafından belirlenir ve sözleşme aşamasında başvuru sahibi tarafından bir taahhütname halinde imzalanır.

1. Yatırımın ulusal ve uluslararası fonlar ile diğer IPA bileşenleri kapsamında yardım almadığına ve almayacağına ilişkin taahhüt
2. Başvuru sahibinin, yatırımını son ödemediği sonra 5 yıl süreyle işleteceğine ve esaslı bir değişiklik yapmayacağına ilişkin taahhüt
3. Başvuru sahibi ve tedarikçiler/yükleniciler arasında herhangi bir çıkar ilişkisi olmadığına ilişkin taahhüt
4. Başvuru sahibinin yatırımın sonunda başvuru yapılan sektör için ipard programında belirtilen kapasite limitlerine uyacağına ilişkin taahhüt
5. Fiyat artışlarında oluşacak farkın başvuru sahibi tarafından karşılanacağına dair taahhüt
6. Yeni bir işletme kurulması durumunda, başvuru sahibinin yatırımın sonunda "İşletme Şartlı Onay/Onay/Kayıt Belgesi" alacağına ilişkin taahhüt (Bitkisel Ürün ve Mantar İşleme ve/veya Paketleme (Süs Bitkileri Hariç), Arı Ürünlerinin İşlenmesi ve/veya Paketlenmesi, Katma Değerli Ürünlerin Üretimi ve/veya Paketlenmesi söz konusu olduğunda, Kırsal Turizm ve Rekreatif Faaliyetler kapsamında Yeme-İçme tesisi olduğunda, Su Ürünleri Yetiştiriciliği konusundaki yatırımın bir uzantısı olarak restoran açılması durumunda)

7. Yeni bir işletme kurulması durumunda, başvuru sahibinin yatırımın sonunda işyeri açma ve çalışma ruhsatı alacağına ilişkin taahhüt (Bitkisel Ürün ve Mantar İşleme ve/veya Paketleme (Süs Bitkileri Hariç), Arı Ürünlerinin İşlenmesi ve/veya Paketlenmesi, Zanaatkarlık ve Katma Değerli Ürünler, Kırsal Turizm ve Rekreatyonel Faaliyetler kapsamında Yeme-İçme Tesisi ve/veya Rekreatyon Tesisi kurulumu söz konusu olduğunda, Su Ürünleri kapsamındaki Restoranlar ve Makine Parkları için)
8. Yeni bir işletme kurulması durumunda, başvuru sahibinin, yatırımın sonunda "Çevre İzin Belgesi" veya "Çevre İzin ve Lisans Belgesi" ya da Çevre İzin Belgesi veya Çevre İzin ve Lisans Belgesi alınmasına gerek olmadığına dair resmi yazı alacağına ilişkin taahhüt (Bitkisel Ürün ve Mantar İşleme ve/veya Paketleme (Süs Bitkileri Hariç), Arı Ürünlerinin İşlenmesi ve/veya Paketlenmesi, Zanaatkarlık ve Katma Değerli Ürünler, Su Ürünleri yetiştiriciliği, Kırsal Turizm ve Rekreatyonel Faaliyetler için)
9. Başvuru aşamasında "İşletme Şartlı Onay Belgesi" sunan mevcut işletmenin yatırımın sonunda "İşletme Onay Belgesi" alacağına ilişkin taahhüt (Bitkisel Ürün ve Mantar İşleme ve/veya Paketleme (Süs Bitkileri Hariç), Arı Ürünlerinin İşlenmesi ve/veya Paketlenmesi, Katma Değerli Ürünlerin Üretimi ve/veya Paketlenmesi söz konusu olduğunda, Kırsal Turizm ve Rekreatyonel Faaliyetler kapsamında Yeme-İçme tesisi olduğunda, Su Ürünleri Yetiştiriciliği konusundaki yatırımın bir uzantısı olarak restoran açılması durumunda)
10. Bitkisel üretim olması durumunda, yatırımın sonunda "Çiftçi Kayıt Sistemine" kayıt olacağına ilişkin taahhüt
11. Bal ve diğer arıcılık ürünlerinin üretimi söz konusu olduğunda yatırımın sonunda "Arıcılık Kayıt Sistemi"ne kayıtlı olacağına ilişkin taahhüt
12. Ana arı üretimi söz konusu olduğunda, yatırımın sonunda "Ana Arı Üretim İzni Belgesi" alacağına ilişkin taahhüt
13. Konaklama tesisi için; yatırımın sonunda IPARD Programında belirtilen kapasite sınırlarında kalan "Turizm İşletme Belgesi" alacağına ilişkin taahhüt
14. İşletmenin yeni kurulmuş olduğu veya kapasite değişikliği yapacağı durumlarda, IPARD'da belirtilen türlere ve kapasite sınırlarına bağlı kalarak yatırımın sonunda Su Ürünleri Yetiştiricilik Belgesi alacağına ilişkin taahhüt
15. Yenilenebilir enerji yatırımı söz konusu olduğunda, başvuru sahibi tarafından yatırımın sonunda geçici kabul tutanağı alınacağına dair taahhüt
16. Yatırıma ait satın alımlar TKDK tarafından yayımlanmış olan ilgili "Başvuru Çağrı Rehberi" ve "Teklif Alma Kuralları"nda belirtilen "Menşe Kuralı"na uygun olacağına dair taahhüt

Buna göre; yatırım çerçevesindeki yapım işleri, makine ekipman ve görünürlük kapsamındaki uygun harcamaların menşei Sözleşme Ek-1 Genel Hükümlerde belirtilen istisnalar saklı kalmak üzere, AB üyesi ülkeler veya AB'ye aday ülkeler veya Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA) yararlanıcısı ülkeler veya Avrupa Komşuluk

ve Ortaklık Aracı ülkeleri (ENPI) veya Avrupa Ekonomik Bölgesi ülkelerine ait olacaktır. Birden fazla ülkenin üretim sürecine dahil olduğu durumlarda, nihai ürünün oluşma aşaması bu ülkelerden birisinde gerçekleştirilmiş olacaktır.

Sözleşme kapsamında makine-ekipman harcaması olması durumunda, makine ekipman alımına ilişkin tedarik sözleşmeleri veya faturaların toplamının Rekabetçi Müzakere Usulü limitinin (100.000 Avro) altında kalması durumunda makine-ekipman uygun harcama kalemlerine ilişkin menşe kuralı aranmaz. Menşe kuralının uygulanmasına ilişkin detaylı bilgiye TKDK web sitesinde (www.tkd.gov.tr) yayımlanan ÖTP Hazırlama Rehberinden ulaşılabilir.

Yatırımın sonunda ilgili Kurumlardan alınacak sertifikalar, bu Kurumların kendi kontrol sistemleri ve mevzuatları çerçevesinde düzenlenecek olup, TKDK'nın bu kurumlar tarafından verilecek sertifikalara ilişkin yapılacak kontroller, bunların sonucu ve sertifikalarının düzenlenmesine müdahale hakkı bulunmamaktadır. Bu nedenle bu sertifikaların alınmasından başvuru sahibi sorumlu olup, TKDK olası sorunlar veya sertifikaların alınamaması durumunda hiçbir sorumluk kabul etmeyecektir.

9.3. SÖZLEŞMESEL HAK VE YÜKÜMLÜLÜKLER

Tarafların (TKDK ve Yararlanıcı) Hak ve Yükümlülüklerini içeren maddeler sözleşmede detaylı olarak yer alacaktır. Söz konusu maddelerden bir kısmı aşağıda yer almaktadır:

Yararlanıcı, iş planı hazırlama (fizibilite ve teknik proje hazırlığı), statik, mimari elektrik ve mekanik tesisat proje hazırlama ile ilgili Genel Harcamalar hariç olmak üzere yatırımın uygun harcamalar kısmı ile ilgili faaliyetlerine sözleşme tarihinden önce başlamamakla yükümlüdür. Yararlanıcı, bu Genel Harcamalar ile ilgili olanlar hariç olmak üzere sözleşme tarihinden önceki tarihli fatura veya fatura yerine geçen belgeleri ödeme talep paketi içerisinde sunamaz. Yararlanıcı, bu Genel Harcamalar hariç her bir uygun harcama kalemine ait ödemenin sözleşme tarihinden sonra yapıldığını banka dekontuyla kanıtlamakla yükümlüdür. İlaveten, yararlanıcı bu Genel Harcamalar hariç olmak üzere sözleşme tarihinden önce yatırım faaliyetlerinin uygun harcamalarla ilgili kısmına fiilen başlamamakla yükümlüdür. Diğer bir ifadeyle, sözleşme tarihinden önce uygun yapım işlerine veya uygun makine ekipmanların satın alımına başlanamaz.

Yararlanıcı, tedarikçilerin/yüklenicilerin tüm eylemlerinden ve olası kusur, hata ve/veya hilelerinden sorumludur.

Yatırım, sözleşme ve sözleşmeye bağlı alacaklar, gerçek kişilerdeki ölüm hali dışında üçüncü kişilere devredilemez. Diğer bir ifadeyle, yararlanıcı gerçek kişi ise yatırım, sözleşme ve sözleşmeye bağlı alacakları, başka herhangi bir gerçek kişiye ya da ortağı kim olursa olsun herhangi bir tüzel kişiliğe devredemez. Aynı şekilde, yararlanıcı tüzel kişilik ise, yatırım, sözleşme ve sözleşmeye bağlı alacakları, herhangi bir gerçek kişiye ya da ortağı kim olursa olsun başka herhangi bir tüzel kişiliğe devredemez.

Yararlanıcının gerçek kişi olması ve sözleşmenin herhangi bir döneminde ölümü halinde, sözleşme feshedilir. Yatırım, devam ettirmek üzere başvuran, 4721 sayılı Medeni Kanun'un Miras Hükümleri çerçevesinde mirası kabul etmiş, veraset ilamı ve diğer mirasçıların muvafakatini sunan ve IPARD başvuru şartlarını taşıyan varise TKDK'nın uygun görmesi koşuluyla devredilebilir. Yatırımın devredilmesi halinde TKDK ile ilgili varis arasında yeni bir sözleşme imzalanır. Aksi halde, varsa ödenmiş destek tutarı, ilgili mevzuata göre mirasçılardan geri alınır.

Yararlanıcı, yatırım kapsamında uygun harcama olarak edinilmiş taşınır/taşınmaz varlıkların her birini; TKDK lehine, sigortalattırmakla yükümlüdür. (TKDK, sözleşmeye göre toplam uygun harcama tutarı 150.000 Türk Lirasının altında olan yatırımlarda sigorta yaptırmayı zorunlu tutmamaktadır.) Sigorta poliçesinde TKDK'nın, destek oranı nispetinde daini mürtehin olduğuna ilişkin bir şerh bulunmalıdır. Yararlanıcı, sigortalattırma işlemini satın alımın ardından yapmak ve poliçeyi Sözleşme Dönemi boyunca her yıl yenilemekle yükümlüdür. Sigorta yükümlülüğünün detayları sözleşmede yer alacaktır.

9.4. SÖZLEŞMEDE YAPILACAK DEĞİŞİKLİKLER

Sözleşmede belli şartlar altında değişikliğe gidilebilir. Sözleşmede hangi değişikliklerin yapılabileceği ve değişiklik yapma yöntemi sözleşmelerin ilgili kısmında ve TKDK web sitesinde (www.tkd.gov.tr) yayımlanan "Sözleşmede Değişiklik Yapılmasına Yönelik Prosedür"de detaylı olarak açıklanmaktadır.

Yararlanıcı, yatırımın uygulanması ile ilgili değişiklik yapmak istiyorsa, değişiklik talebini TKDK'ya yazılı olarak bildirmek ve TKDK'nın onayını almakla yükümlüdür.

TKDK ile sözleşme imzalamış olan yararlanıcı, yapacağı sözleşme değişikliği talepleri hakkında, Kurumun aldığı ve alacağı kararları kabul etmiş sayılır. Yatırımlarla ilgili olarak bir taksit dönemi için üç defadan fazla değişiklik talebi sunulması halinde TKDK bu talepleri değerlendirmeye almama hakkına sahiptir. Yatırımlar ile ilgili olmayan, Yararlanıcıya ait bilgilere dair değişiklik talepleri ise bu sınırlama dışındadır.

TKDK, Sözleşmede değişiklik taleplerini reddetme ve/veya talepleri değerlendirme sonunda yatırımın toplam tahmini uygun harcama tutarını ve maksimum tahmini destek tutarını düşürme hakkına sahiptir.

TKDK her bir değişiklik talebini uygun bulup bulmadığını yararlanıcıya bildirir. Ancak TKDK farklı tarihlerde sunulmuş talepler için birleştirilmiş zeyilname düzenleme hakkına da sahiptir.

Sözleşmede;

- Yatırımın amacı,
- Yatırımın Uygulama yeri ile ilgili değişiklikler yapılamaz. (Ancak yatırım alanına yeni parsel eklemeye ya da belirli koşullar altında yatırım alanını genişletmeye/küçültmeye izin verilebilir. İlaveten sadece “bitkisel üretimin çeşitlendirilmesi, bitkisel ürünlerin işlenmesi ve paketlenmesi” ve “arıcılık ve arı ürünlerinin üretilmesi, işlenmesi ve paketlenmesi” tedbir-sektörleri kapsamındaki bina içermeyen yatırımlarda Devlet tarafından kamu yararı gözetilerek alınan kararlardan kaynaklanan, aynı il sınırları içerisindeki yatırım yeri değişikliğine izin verilebilir)

Sözleşme değişikliği sırasında maksimum uygun harcama tutarı ve herhangi bir uygun harcama kaleminin tutarı arttırılmaz.

Ayrıca, değişiklik taleplerinin, yatırımın sürdürülebilirliği üzerinde herhangi bir olumsuz etkisi olmamalıdır.

Yararlanıcılar, Sözleşmenin Genel Hükümler kısmı ile ilgili olarak değişiklik talebi sunamaz.

Yatırımın uygun harcamalarına finansman sağlayan ve Kredi Niyet Mektubu başvuru sırasında TKDK'ya sunulan Banka/Finans kuruluşlarına ait hesap numaralarının değişikliğine, TKDK tarafından onay verilmeyebilir.

Sözleşme imzalandıktan sonra değiştirilebilecek yapım işi pozları belli bir oranla sınırlı olup, bu oran ve değişiklik prosedürü sözleşmede yer alacaktır.

TKDK yararlanıcının yatırımla ilgili zeyilname taleplerini kabul etmeyebilir. Bu nedenle, başvuru sahiplerinin projelerindeki yapım işi pozlarını, diğer harcama kalemlerini, yüklenici/tedarikçilerini, teknik çizimleri, yatırım uygulama sürelerini ve taksit sayılarını, değişiklik gerekmeyecek nitelikte planlamaları menfaatlerinedir.

Yararlanıcının yanında TKDK da gerekli gördüğü durumlarda sözleşmede değişiklik önerisi düzenleyebilir.

9.5. NİHAİ DESTEK TUTARI

Başvuru formunda talep edilen bütçeye dayanarak TKDK tarafından yapılacak değerlendirme sonucu uygun görülen destek tutarı sözleşmede belirtilir. Sözleşmede yer alan destek tutarı tavan niteliğinde olup; fiili gerçekleştirmeler ve tahakkuklar sonrasında nihai destek tutarı ortaya çıkacaktır. Bu nedenle nihai ödeme miktarı, başvuru sahibi tarafından sunulan gerekli dokümanların değerlendirilmesi ve TKDK'ya sunulan ödeme talep paketinde yer alan harcamaların yerinde kontrolleri neticesinde belirlenecektir.

Nihai destek tutarı, sözleşmede belirtilen tutardan fazla olamaz.

10

**ÖDEME TALEBİ,
ÖDEME ÖNCESİ YERİNDE
KONTROLLER VE ÖDEME**

10.1. ÖDEME TALEBİ, ÖDEME ÖNCESİ YERİNDE KONTROLLER VE ÖDEME

Ödeme Talebi Nasıl Yapılır?

Ödemeler yararlanıcı tarafından hazırlanan Ödeme Talep Paketlerine göre yapılacaktır. Yararlanıcı hazırlamış olduğu ödeme talep paketi ile Kurum'dan ödeme talebinde bulunur. Sözleşmenin ilgili hükmü uyarınca, yararlanıcı her bir taksit için TKDK'ya, Ödeme Talep Paketini uygun ve tam bir şekilde sunmakla yükümlüdür.

Ödeme Talep Paketi (ÖTP) Nedir?

Tamamlanan taksidin ödeme talebini yapmak üzere yararlanıcı tarafından hazırlanan pakettir.

ÖTP'nin İçeriği

Ödeme Talep Paketinin içeriği her bir sektör ve takside göre farklı özellikler arz eder. Aynı alt tedbir ve taksit seviyesinde bile, farklı yatırım kalemleri için farklı Ödeme Talep Paketi içeriği gerekebilir. Yararlanıcı 1 adet ÖTP'yi İl Koordinatörlüğü'ne sunar.

Ödeme Talep Paketi'nin İl Koordinatörlüğü'ne Teslim Tarihi

Yararlanıcının ÖTP'yi teslim etmesi gereken tarih sözleşmede belirtilmektedir. Yatırımın öngörülenden önceki bir tarihte tamamlanması ve ödeme talebi için gerekli belgelerin temin edilmiş olması şartıyla, yararlanıcı ÖTP'yi sözleşmede belirtilen tarihten daha önce teslim edebilmek için ilgili İl Koordinatörlüğü'ne başvurmalıdır.

ÖTP Teslim Etmeye Yetkili Kişiler

Ödeme Talep Paketini teslim etmeye yetkili kişiler:

Gerçek Kişilerde; yararlanıcının kendisi veya noter onaylı vekalet belgesine sahip vekili,

Tüzel Kişilerde; tüzel kişiliği yasal olarak temsil ve ilzama yetkili kişi veya kendisinin bulunmadığı durumda tüzel kişiliği yasal olarak temsil ve ilzama yetkili kişinin noter aracılığıyla vekalet verdiği kişi tarafından ilgili TKDK İl Koordinatörlüğü'ne teslim edilir.

Ödeme talep paketinin hazırlanması ve içeriği hakkındaki detaylı bilgi, TKDK tarafından (www.tkd.gov.tr) web sitesinde yayınlanan "Ödeme Talep Paketi Hazırlama Rehberi"nde verilmiştir. Faydalanıcı/Yararlanıcı Ödeme Talep Paketi hazırlama aşamasında, bu rehberi dikkate alarak Ödeme Talep Paketini hazırlamalıdır.

Ödeme Öncesi Yerinde Kontroller

Ödeme Öncesi Yerinde Kontroller yararlanıcının sözleşmesinde yer alan yükümlülüklerini ve Ödeme Talep Paketi'nde yer alan yatırım ve harcamaların gerçekleştirip gerçekleştirilmediğini kontrol etmek için İl Koordinatörlüğünde ve/veya Tahakkuk Koordinatörlüğü'nde görevli yerinde kontrol uzmanları tarafından yapılır.

TKDK, ödeme öncesi yerinde kontrolleri sözleşmenin imzalanma tarihinden yararlanıcıya son ödemenin yapıldığı tarihe kadar gerekli gördüğü her aşamada bildirimli veya bildirimsiz olarak gerçekleştirebilir.

Yararlanıcı gerçek kişi ise kendisi veya noter onaylı vekâlet belgesine sahip vekili, yararlanıcı tüzel kişi ise tüzel kişiliği yasal olarak temsil ve ilzama yetkili kişi veya kendisinin bulunmadığı durumda tüzel kişiliği yasal olarak temsil ve ilzama yetkili kişinin noter aracılığıyla vekâlet verdiği kişi yerinde kontrol esnasında yatırımın uygulama adresinde bulunmalıdır. Sözleşmeye göre yararlanıcı harcama kalemlerine ait tutmak zorunda olduğu bilgi, belge ve muhasebe kayıtlarını, IPARD uygunluk kriterleri için destekleyici belgeleri yerinde kontrol sırasında bulundurmamak, istenildiğinde göstermek zorundadır.

Yararlanıcı tarafından yapılan yatırım ve harcamalar, sözleşme ve eklerine, ÖTP' deki tüm belge, sertifika ve beyanlar ile uyumlu olmalıdır. Örneğin, yararlanıcı tarafından satın alınan bir makinenin markası, modeli, teknik özellikleri, menşesi ve fabrika seri numarası ÖTP' deki bilgiler ile uyumlu olmalıdır.

Yararlanıcı sözleşmenin sonuna kadar sözleşmesinde zeyilname yapmadan yatırımında tadilat yapamaz, yatırımını sözleşmede belirtilen amacı dışında kullanamaz.

Yapım İşlerinin Yerinde Kontrolü

Yararlanıcı, Sözleşmede bulunan uygun harcamalarda ve uygun olmayan harcamalarda yer alan yapım işlerini sözleşmenin eki olan teknik projelerdeki ölçülere ve teknik özelliklere uygun olarak gerçekleştirmek zorundadır. Yerinde kontrol uzmanları tüm yapım işlerinin ölçülerini, miktarlarını, teknik özelliklerini sözleşme ve eklerine ve yararlanıcının ÖTP'de sunmuş olduğu bilgilere göre kontrol eder.

Yararlanıcı, yapım işleri ile ilgili müteahhit firmanın şantiye defteri, ataşman defteri ve yeşil defteri uygun olarak tutmasını sağlamakla yükümlüdür. Yararlanıcı, müteahhit firmanın bu defterleri tutarken projesinde yer alan ve Sözleşme Ek-3'te belirtilecek olan uygun harcamaların ve uygun olmayan harcamaların kayıtlarını ayrı yerlerde göstermesini sağlamakla yükümlüdür. Ödeme Talep Paketi ile bu defterlerin aslı veya noter onaylı örneği istenecektir.

Yatırım aşağıda belirtilen yapım aşamalarını ve/veya harcamaları içeriyorsa, TKDK, ara dönem yerinde kontroller yapma hakkına sahiptir. Yararlanıcı aşağıdaki yapım aşamalarını, ve/veya harcamaları gerçekleştirmeyi planladığı tarihten en az 3 gün önce İl Koordinatörlüğüne bildirmekle yükümlüdür:

- a) Kazı, dolgu, blokaj işleri
- b) Temel kalıp, donatı ve beton işleri
- c) Kat kalıp, donatı ve beton işleri
- d) Elektrik ve mekanik tesisat işleri kurulumu sırasında
- e) Bina yalıtım ve duvar işleri
- f) Çatı ve çatı izolasyon işleri

Yapım işlerinde kullanılan inşaat malzemeleri kesinlikle ikinci el olmamalıdır.

Yararlanıcı, yapım işlerinin kontrolü için İl Koordinatörlüğü tarafından ara dönem yerinde kontrol yapılması sırasında müteahhit firma adına yapım işlerinden sorumlu olan teknik mesulün kontrole eşlik etmesini sağlayacaktır.

Makine ve Ekipmanların Yerinde Kontrolü

Sözleşme ve eklerindeki uygun harcama ve uygun harcama olmayan makine ve ekipmanların ve marka, model, teknik özellik, menşe ülke ve fabrika seri numarası vb. bilgileri ÖTP' de sunulan belgelerle uyumlu olmalı, Sözleşmenin eki olan makine yerleşim planına göre kurulmuş olmalı, çalışabilir durumda olmalı ve projesinde belirtilen amaca uygun olarak kullanılmalıdır.

Alınan makine ve ekipmanlar kesinlikle ikinci el olmamalıdır.

Makine üzerinde marka, model, teknik özellik, menşe ülkesi ve fabrika seri numarası bilgilerini içeren bir etiket kesinlikle bulunmalıdır. Bu etiket, makinenin kurulumundan sonra kolayca kontrol edilebilir olmalı ve sözleşmenin sonuna kadar makine üzerinde bulunmalıdır.

Yatırım makine-ekipman alımını içeriyorsa, TKDK ara dönem yerinde kontrol gerçekleştirme hakkına sahiptir. Yararlanıcı İl Koordinatörlüğü tarafından kendisine resmi yazı ile bildirilen makine-ekipmanların kurulumu için planlanan tarihi 3 gün önce İl Koordinatörlüğü'ne bildirmekle yükümlüdür.

Görünürlük Faaliyetlerinin Yerinde Kontrolü

Görünürlük faaliyetleri, Sözleşme Ek-4 Görünürlük Rehberi'ne göre yürütülmelidir. Yararlanıcı "Görünürlük Rehberi" nde belirtilen şartları sağlamalıdır.

Görünürlük için yapılacak pano, yatırımın 1.ödeme talep paketi teslim tarihinden önce yatırım alanında rahatlıkla görülebilecek bir yere yerleştirilmiş olmalı ve yatırımın mali kapanışı gerçekleşene kadar yerinde kalmalıdır.

Muhasebe Kayıtlarının ve Diğer Belgelerin Yerinde Kontrolü

TKDK yararlanıcının resmi kayıtlarını (muhasabe kayıtları, inşaat defterleri, belgeler, sertifikalar vb.) denetleme hakkına sahiptir. Yerinde kontrol uzmanı Ödeme öncesi yerinde kontrole gittiği zaman, vergi dairesine sunulmuş güncel bilanço olmaması halinde, yararlanıcının muhasebecisi tarafından hazırlanmış, imzalanmış ve mühürlenmiş dönemlere göre bilanço, mizanın, dönemlere göre gelir tablosu, işletme hesap özeti, müstahsil makbuzları, gibi, muhasabe evrakları yerinde kontrol süresince yerinde kontrol uzmanına sunulmalıdır. TKDK yararlanıcının tabi olduğu vergi sınıfına göre resmi muhasabe kayıtları üzerinden yararlanıcının mali sürdürülebilirliğinin analizini yapar. Yapılan mali inceleme sonucu yararlanıcının mali sürdürülebilirliğini koruyamadığının tespit edilmesi durumunda, TKDK sözleşmeyi tek taraflı olarak feshetme, yararlanıcıya daha önce yapılmış bir ödeme var ise geri alma hakkına sahiptir.

Ödeme

- Ödeme talep paketinin İl Koordinatörlüğü'ne teslim edilmesinden sonra, Kurumun iç prosedürünün tamamlanması ardından sözleşmeye göre tahakkuk eden miktar üzerinden taksitler halinde veya defaten yapılır.
- TKDK yararlanıcının tedarikçilerine hiç bir şekilde ödeme ya da para transferi yapmayacaktır.
- Ödemeler sadece yararlanıcının banka hesabına yapılacaktır. Nakit veya herhangi diğer bir ödeme şekli mümkün değildir.

10.2. UYGULAMA SONRASI YERİNDE KONTROLLER

- Uygulama sonrası yerinde kontrolün amacı; fiziki kapanışı (son ödemesi) yapılmış projelerin; TKDK ve yararlanıcı arasında imzalanan sözleşme ve eklerindeki şartların devam edip etmediğini kontrol etmektir.
- Yararlanıcı, proje uygulamasına dair kayıtlarla birlikte ilgili hesapları doğru ve düzenli olarak tutmak ve bunları projesinin tamamlanmasından itibaren en az 5 (beş) yıl süre ile saklamakla yükümlüdür. Uygulama sonrası yerinde kontrollerde, yararlanıcının muhasebecisi her türlü bilgi paylaşımına açık olmalıdır. Ayrıca basit usul ve tevkifata tabi yararlanıcılar için bu dönemde yatırımdaki uygun harcama kalemlerin tümünün hala üstüne kayıtlı olduğunu gösterir muhasebeci ve kendi onaylı bir duran varlık listesi istenmektedir.

- Yararlanıcı, beş yıllık süre içinde her yıl, sigorta poliçesini İl Koordinatörlüğü'ne sunacaktır. TKDK, 5 yıllık süre içerisinde farklı zamanlarda desteklenen projenin yerinde kontrollerini gerçekleştirir.
- İşletmenin başvuru yapılan sektör/alt-sektör için IPARD Programında belirtilen kapasite kriterine uygunluğu kapsamındaki değerlendirme sonucunda; başvuru sahibinin diğer işletme/işletmelerini kapatacağını bildirmesi ve taahhüdünü vermesi durumunda, kapatılacağı beyan edilen işletmelerin uygulama sonrası dönem içinde aynı alt sektörde faaliyet göstermeye başladığı tespit edilir ise, geri alım süreci başlatılır.

10.3. YÜKÜMLÜLÜKLERİN YERİNE GETİRİLEMESİ

Yararlanıcının yatırımı sözleşmede taahhüt ettiği ve üzerinde mutabık kalındığı şekilde uygulamaması halinde, TKDK;

- Ödemeleri durdurma ve/veya sözleşmeyi feshetme,
- Destek tutarını azaltma,
- Ödenen tutarların yasal faizi ile birlikte tamamen geri ödenmesi için geri alım prosedürünü başlatma hakkını saklı tutar.

Yukarıda belirtilen durumlarda başvuru sahibi hiçbir hak iddia etmeyeceğini kabul eder.

11

**PROJENİN YERİNDE
KONTROLLERİ İLE İLGİLİ
GENEL HÜKÜMLER**

Başvuru sahibi/yararlanıcı, IPARD Programı çerçevesinde, yatırımın uygulama öncesi ve uygulama sonrası yerinde kontrolünün yapılmasına izin vermekle yükümlü gerçek ya da tüzel kişidir.

11.1. KONTROL EDİLEN KİŞİNİN HAK VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ

Kontrol Edilen Kişinin Hakları

- Yerinde kontrol uzmanlarından (YKU) "Yerinde Kontrol Görevlendirme ve Yetki Belgeleri"ni sunmalarını istemek.
- YKU'lardan gerçekleştirilen kontrole ilişkin "Yerinde Kontroller İçin Kontrol Listesi"nin Yerinde Kontrol Özet Sayfası'nın bir nüshasını istemek.
- Kontrol edilen kişiler ve çalışanları, sadece yapacakları işbirliği güvenliklerini tehlikeye soktuğunda veya kendilerini herhangi bir yönetmeliği, kanunu ihlal etme riskini ortaya çıkardığında ya da kanunda belirtilen gizlilik taahhüdünü ihlal etmelerine yol açabilecek durumlarda, etkili işbirliği sağlamaktan muaf tutulurlar.
- Yerinde kontroller ile ilgili varsa şikayetlerini bildirmek.
- Kendisinin katılmadığı durumda, yerine yerinde kontroller sırasında hazır bulunmak üzere noter onaylı vekâlet belgesine sahip vekil tayin etmek.
- Yerinde kontrol bulguları ile ilgili varsa, itirazda bulunmak. Yararlanıcı, transfer tebligatı ile birlikte kendisine ulaşan kesintiler tablosunun yapım işleri için detayını "Yararlanıcı Bilgilendirme Dokümanı"ndan görebilir. İtirazlar bu tablo incelenerek hangi poza ve miktara itiraz edildiğini gösterecek detayda olmalı ve destekleyici doküman, fotoğraf vs. ile kanıtlanmalıdır.

Kontrol Edilen Kişinin Yükümlülükleri

- Kontrolün gerçekleştirilebilmesi için gerekli koşulları sağlamak (güvenlik tedbirlerini almak vb.), kontrol sırasında bulunmak ya da noter onaylı vekâlet belgesine sahip vekilini bulundurmak, kontrolün işleyişini tehlikeye atabilecek her türlü davranıştan kaçınmak.
- YKU'lara kontrol edilen yer ve ekipman ile ilgili güvenlik düzenlemeleri hakkında bilgi vermek.
- İstendiği takdirde, proje kapsamında yapılan kontrollerle ilgili her türlü bilgi ve belgeyi YKU'lara sunmak.
- Yerinde kontrol ekibinin; araziye, ilgili her türlü uygulama binasına ve bölümlerine, yer ve araçlar ile hesap dokümanlarına, kayıtlara, bilgilere ve iletişim araçlarına ya da diğer aletlere erişimine izin vermek. Bu yükümlülük, kontrol edilen kişi tarafından her türlü iş etkinliği için kullanılan, ilgili yerlerdeki belgeler için de geçerlidir.

Yararlanıcı, proje uygulama süresi artı 5 (beş) yıl boyunca sözleşme kapsamında sağlanmış taşınır ve taşınmazları aktif olarak kullanmakla, ayrıca ilgili taşınır ve taşınmazların mülkiyetini ve kullanım amacını değiştirmemekle yükümlüdür. Söz konusu taşınır ve taşınmazlar yukarıda belirtilen süre içerisinde proje uygulama adresinde kalacaktır.

11.2. TKDK'NIN HAK VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ

YKU'lar yerinde kontrolleri gerçekleştiren TKDK'nın çalışanlarıdır.

TKDK Yerinde Kontrol Uzmanlarının Hakları

- Proje ile ilgili; araziye, her türlü uygulama binasına ve bölümlerine, yer ve araçlara başvuru sahibi/yararlanıcı ile birlikte girmek.
- Araziye, ilgili her türlü uygulama binasına ve bölümlerine, yer ve araçlar ile hesap dokümanlarına, kayıtlara, bilgilere ve iletişim araçlarına ya da diğer aletlere erişmek. Bu hak kontrol edilen kişi tarafından her türlü iş etkinliği için kullanılan, ilgili yerlerdeki belgeler için de geçerlidir.
- Başvuru sahibinden/yararlanıcıdan kontrol için gerekli dokümanları, örnekleri, materyalleri, teknolojileri ve alet ekipmanları istemek.
- Tespit edilen eksikliklerin nedenleri de dâhil olmak üzere her türlü açıklama ve bilginin sunulmasını istemek.
- Kontroller sırasında elde ettiği bulguları ve deneyimleri desteklemek/doğrulamak/kanıtlamak için her türlü araçtan yararlanmak.
- Başvuru sahibi/yararlanıcı ve çalışanlarından kontrolü tehlikeye atabilecek her türlü davranıştan kaçınmalarını istemek.
- Engelleyici durumlar söz konusu olduğunda yerinde kontrol yapmamak:
- Çıkar çatışması, yakınlık/akrabalık, husumet, hava ve yol koşulları, güvenlik (terör, vb.), başvuru sahibinin/yararlanıcının veya vekilinin yatırım adresinde bulunmaması.

TKDK Yerinde Kontrol Uzmanlarının Yükümlülükleri

- Yerinde kontrol aktiviteleri ile ilgili Ulusal ve AB mevzuatlarını uygulamak.
- Kontrol edilen kişilerin yasalarla korunan haklarına ve haklı menfaatlerine saygı göstermek.
- Her kontrolden önce İl Koordinatörlükleri ya da TKDK Merkezi tarafından verilmiş olan "Yerinde Kontrol Görevlendirme ve Yetki Belgesi"ni başvuru sahibine/yararlanıcıya sunmak.

- d) Kontrol edilen kişinin mülkündeki güvenlik düzenlemelerine uygun hareket etmek. Kontrolün yapılamayacağı bir durum ortaya çıktığında kontrolü gerçekleştirmemek.
- e) Projenin başlamasına ilişkin bazı bilgileri gizli tutmak; bununla birlikte, bu hüküm bazı bilgileri özel düzenlemelere göre rapor etme yükümlülüğünü etkilemez.
- f) Kontrol edilen yer ile ilgili elde edilen bulgu ve deneyimleri desteklemek/doğrulamak/kanıtlamak için her türlü araçtan yararlanmak.
- g) Dokümanları hırsızlığa, nitelik bozulmasına ya da değiştirilmeye karşı güvence altına almak.
- h) Kontrol edeceği kişiler ile akrabalık durumunun olması, anlaşmazlık yaşadığı vb. durumlarda yerlerine başka bir uzmanın görevlendirilmesini ve yerinde kontrol planının da buna göre yeniden düzenlenmesini sağlamak üzere konuyu İl Koordinatörlüğünde YKBA'ya, Merkezde KYKU'ya bildirmek.
- i) Yerinde kontrole bildirim yapılarak gidilecekse başvuru sahibini/yararlanıcıyı yerinde kontrolün tarih ve saati hakkında bilgilendirmek
- j) Yerinde Kontrol Özet Sayfası'nın bir nüshasını yerinde kontrolün sonunda başvuru sahibi/yararlanıcıya vermek.

Yerinde kontrol özeti kısmında yer alan yerinde kontrol bulguları yerinde kontrol sonucunun pozitif veya negatif olması ile ilgili değildir, sadece bulguları başvuru sahibi/yararlanıcı ile paylaşmayı amaçlar. Son rapor ofiste değerlendirmenin tamamlanması sonucunda oluşturulacaktır.

12

**SAĞLAM MALİ YÖNETİM
PRENSİPLERİNE UYUM
VE ÖZGÜNLÜK**

IPARD programı kapsamında destek almak amacıyla yapılacak yatırımlara ilişkin hazırlanacak projelerde; "Sağlam Mali Yönetim Prensipleri'ne" uyulması, AB ve Ulusal kaynakların uygun ve etkin kullanılması, yatırım kapsamında planlanan tüm satın alımların ve yatırımın bütçelendirilmesi aşamasında gerçekleştirilecek tüm faaliyetlerin bu çerçevede gerçekçi, hesap verilebilir gerekçelere dayandırılması esastır. Ayrıca özellikle bütçelendirme aşamasında Sağlam Mali Yönetim Prensipleri'ne uyumun yanında, adi rekabet, fırsat eşitliği ve şeffaflık gibi hususlar da göz önüne alınmalı ve satın alımlar ile ilgili faaliyetler piyasa koşullarına uygun olmalıdır.

Yapılacak yatırımlar ile ilgili hazırlanacak projeler ve iş planları, IPARD Programı'nın Genel Amaçları, yatırım yapılacak tedbirin özel amaçları ve yatırım yapılacak sektörün gereklilikleri doğrultusunda özgün olmalı, benzer ve kopya projelerden kaçınılmalıdır.

Yatırım bütçelendirilmesi aşamasında; AB ve Ulusal kaynakların uygun ve etkin kullanımının olumsuz etkileyecek, IPARD Programı ve yatırımın amaçlarını zedeleyecek manipülasyonların veya bu yönde yapılan girişimlerin bir parçası olunmamalıdır. Bu çerçevede yatırımın bütçelendirilmesi aşamasında, teklif daveti gönderilecek ve seçilecek tedarikçilerin/yüklenicilerin belirlenmesinde bu girişimlere karşı dikkatli olunmalıdır.

Başvuru sahipleri, IPARD Programı kapsamında yapacakları yatırımlarda, gerek projelerin hazırlığı ve bütçelendirilmesinde, gerekse yatırımın uygulama dönemi ve sonrasında yapacakları faaliyetlerde; yukarıda belirtilen hususlara uymalı, bu hususları zedeleyecek kasıtlı girişimler ve manipülasyonlardan kaçınılmalıdırlar.

TKDK tarafından yapılacak değerlendirmelerde, yatırımların, IPARD Programında belirtilen amaç ve uygunluk kriterlerini karşılamasının yanında, sağlam mali yönetim prensiplerine uygunluğu ve özgünlüğü kontrol edilecektir. TKDK bu hususları zedeleyecek, AB ve Ulusal kaynakların etkinliğini olumsuz etkileyecek yönlendirmeler veya bu yönde yapılacak girişimlerin önlenmesine yönelik tedbirler alacaktır. Bu kapsamda özellikle; hazırlanan projelerin özgünlüğü, destek kapsamında satın alınması planlanan harcama kalemlerinin gerekçeleri, nasıl ve nereden temin edilecekleri ile ilgili konular detaylı olarak incelenecektir.

Yapılacak kontrol ve incelemeler sonucunda, yukarıda bahsedilen hususları zedeleyecek kasıtlı girişim ve faaliyetler tespit edildiği takdirde, TKDK bu başvuruları reddetme, başvuru sahipleri hakkında yasal işlem başlatma hakkına sahiptir. Başvuru sahipleri; gerek projelerini hazırlama, yatırımlarını bütçelendirme, hizmet alacağı danışman firmaları ve tedarikçileri/yüklenicileri belirleme, tekliflerini alma aşamasında, gerekse TKDK ile sözleşme imzalama sonrası yatırımın uygulama ve faaliyet döneminde yapacakları faaliyetlerinde bu hususlara dikkat etmelidir.

Başvuru sahipleri, projenin hazırlanma ve uygulanmasından doğrudan sorumlu olup, TKDK'nın tek muhatabıdırlar. Başvuru çağrısı boyunca tüm resmi açıklamalar ve talep edilen bilgiler TKDK tarafından sağlanacaktır. Bu kapsamda, TKDK internet adresinde (www.tkd.gov.tr) yayınlanmayan veya TKDK tarafından hazırlanan rehberlerde yer almayan hiç bir bilgi başvuru sahipleri ve TKDK için bağlayıcı nitelik taşımamaktadır.

13

**USULSÜZLÜK VE
DOLANDIRICILIK**

Başvuru sahipleri yapacakları yatırımlarda, bu rehberde yer alan koşul ve kurallara uymalı, projenin hazırlığı ve bütçelendirilmesinde; usulsüzlük ve dolandırıcılık kapsamına giren faaliyetlerden kaçınmalıdırlar. Bu rehberde belirtilen hususlar, IPARD programı kapsamında destek amacıyla sunulacak başvurular ve başvuru sahipleri için bağlayıcı nitelik taşımakta olup, bu rehberde belirtilen hususlara uyulmaması durumunda, değerlendirme sonucuna göre TKDK bu başvuruları reddetme, başvuru sahipleri hakkında yasal işlem başlatma hakkına sahiptir.

IPA Çerçeve Anlaşmasının 51/5. Maddesine göre; aşağıdaki tanımlar geçerlidir:

Hata: IPARD II yararlanıcısı veya IPARD II yardım alıcısı tarafından kasıt olmadan işlenen yazım hataları ve teknik hatalar anlamına gelir.

Usulsüzlük: Mali hususlardan sorumlu bir şahsın, Birlik Genel Bütçesi'ne gerekçesiz bir harcama kalemini eklemek suretiyle Birlik Genel Bütçesi'ne zarar veren veya verebilecek bir fiil ya da ihmalden kaynaklanan, geçerli kuralların ve sözleşmelerin herhangi bir hükmünün ihlali anlamına gelir.

Dolandırıcılık: Birliğin Genel Bütçesi'nden veya Avrupa Birliği tarafından veya Birlik namına yönetilen bütçelerden fonların hatalı tahsis edilmesi veya gerekçesiz serbest bırakılmaması sonucunu doğuran sahte, gerçek dışı veya eksik ifadelerin veya belgelerin kullanılmasıyla ya da sunulması; aynı etkiyi doğuracak belirli bir yükümlülüğün ihlal edilmesi suretiyle bilginin gizlenmesi; bu tür fonların verilme amaçları dışında başka amaçlara yönelik olarak yanlış kullanılması ile ilgili olarak yapılan tüm kasıtlı eylem veya ihmaller anlamına gelmektedir.

Aktif yolsuzluk: Bir kamu görevlisinin Birliğin mali çıkarlarına zarar verecek veya zarar verme potansiyeli taşıyacak şekilde görevini kötüye kullanma veya görevin gereklerini yerine getirmekten kaçınacak şekilde davranması için, doğrudan ya da bir aracı vasıtasıyla bu görevliye veya bu görevli namına üçüncü bir kişiye menfaat sağlamaya veya menfaat sağlama vaadine yönelik kasti hareketi ifade eder.

Pasif yolsuzluk: Bir kamu görevlisinin, Birliğin mali çıkarlarına zarar verecek veya zarar verme potansiyeli taşıyacak şekilde görevini kötüye kullanmak veya görevinin gereklerini yerine getirmekten kaçınacak şekilde davranmak için, doğrudan veya bir aracı vasıtasıyla kendisi veya bir üçüncü kişi için kasti olarak menfaat temin veya talep etmesi ya da menfaat sağlama vaadini kabul etmesidir. Bu maddedeki tanımlar Türk Ceza Kanuna yeni suç türleri eklenmesi veya kanundaki suç türlerinin değiştirilmesi şeklinde yorumlanmamalıdır.

Usulsüzlük Yönetimi ulusal bütçe açısından da uygulanır.

Bütün usulsüzlükler dolandırıcılık değildir; ancak bütün dolandırıcılıklar usulsüzlüktür.

Usulsüzlük ya da dolandırıcılık şüphesi olan durumlarda TKDK vakayı değerlendirir ve ödeme işlemlerini durdurabilir.

Usulsüzlüğün sonuçları ve yaptırımları şüpheli dolandırıcılıktan farklıdır. Usulsüzlüğün kapsamına göre, usulsüzlüğün türü ve projeye etkisi, sonuçları ve yaptırımları değişmektedir.

Kırmızı Liste, haklarında TKDK tarafından “şüpheli dolandırıcılık” kararı verilen yararlanıcı ve başvuru sahiplerine ilişkin bilgilerin yer aldığı listedir.

Aşağıda belirtilen ilgili kişiler kırmızı listeye alınır.

Gerçek kişiler için: Başvuru sahibi/ yararlanıcı

Tüzel kişiler için:

- Şirketi temsil ve ilzama yetkili kişi(ler)
- Şahıs şirketi ise tüm hissedarlar
- Sermaye şirketi ise çoğunluk hisseye sahip olan hissedarlar

Bu kişiler hakkında Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulunulur. Aynı zamanda bu kişi başvuru sahibi ise başvurusu reddedilir; yararlanıcı ise sözleşmesi askıya alınır ve kendisine ödeme yapılmaz. Savcı, kişi hakkında dava açar ve yararlanıcı aleyhine mahkeme kararı kesinleşirse yararlanıcının sözleşmesi feshedilir; dava açmazsa sözleşme ve ödemeye devam edilir.

Hakkında dava açılan ve dava aleyhine sonuçlanıp, suçlu olduğu mahkeme kararı ile kesinleşen başvuru sahibi/yararlanıcı kara listeye alınır. Savcının hakkında takipsizlik kararı verip dava açmadığı yahut hakkında dava açılıp da mahkeme kararı lehine kesinleşen başvuru sahibi/yararlanıcı kırmızı listeden çıkarılır.

Kırmızı Liste'de yer alan yararlanıcı/başvuru sahibi TKDK'ya başka bir proje sunarsa, yeni sunduğu yatırıma ilişkin yapılan iş planı analizinin başında (-60) puan alır.

TKDK tarafından, Kırmızı listeye alınan ve kırmızı listeden çıkarılan kişilere bu durumun doğuracağı sonuçları da içeren bir bildirim mektubu hazırlanır, iadeli-taahhütlü olarak gönderilir.

Kara Liste, hakkında dava açılan ve dava aleyhine sonuçlanıp, suçlu olduğu mahkeme kararı ile kesinleşen başvuru sahibi/yararlanıcı kara listeye alınır.

Aşağıda belirtilen ilgili kişiler kara listeye alınır.

Gerçek kişiler için: Başvuru sahibi/ yararlanıcı

Tüzel kişiler için:

- Şirketi temsil ve ilzama yetkili kişi(ler)
- Şahıs şirketi ise tüm hissedarlar
- Sermaye şirketi ise çoğunluk hisseye sahip olan hissedarlar

Kara Liste'de yer alan kişiler IPARD Fonlarından men edilir ve tekrar başvuru yapmak istediklerinde başvuruları kabul edilmez.

TKDK tarafından, Kara Liste'ye alınan kişilere bu durumun doğuracağı sonuçları da içeren bir bildirim mektubu hazırlanır, iadeli-taahhütlü olarak gönderilir.

Kırmızı Liste ve Kara Liste ile ilgili süreç ve sonuçlar (cezai işlemler hariç) aynı zamanda yararlanıcı ya da başvuru sahibi olan tüzel kişilik için de geçerli olacaktır.

14

**BİLGİ TALEPLERİ,
ŞİKÂYET VE İTİRAZLAR**

14.1. BİLGİ TALEPLERİ

Bilgi talepleri; IPARD Programı, program dâhilinde verilecek destekler ve destek koşulları; uygulanacak projeler, başvuru paketi ve başvuru çağrısı süreci hakkında olmalıdır. (Hangi yatırımı yapmanın daha iyi olacağı/ başvuru paketinin/ iş planının/ teknik projenin doldurulması gibi yardım talepleri cevaplandırılmayacaktır.)

Başvuru öncesi ve sözleşme sonrası dönemlerdeki bilgi talepleri, her İl Koordinatörlüğü bünyesinde kurulmuş bulunan Yardım Masası'na şahsen başvuru yolu ile veya resmi yazı, faks ve Kurum resmi internet sayfasındaki "Yardım Masası" uygulaması veya info@tkdk.gov.tr aracılığıyla iletilebilir.

Ayrıca on-line başvuru aşamasında sorun yaşanması durumunda, başvuru.tkdk.gov.tr adresinde yer alan başvuru sayfasından da yardım talepleri iletilebilir.

Bunun yanı sıra, Türkiye'nin her yerinden ulaşılabilir olan 444 85 35 no'lu telefon hattı, sorularını telefon vasıtasıyla yöneltmek isteyen soru sahipleri için mesai saatleri içinde faal durumdadır.

Soru sahipleri sorularının cevaplarını anında alabilmektedirler. Ancak detaylı çalışma gereken durumlarda cevap, 15 (on beş) iş günü içerisinde başvuru sahibine talep etmiş olduğu iletişim kanalı üzerinden iletilmektedir. Cevabın hazırlanma süresinin 15 iş gününü aşması durumunda; hangi hallerde sürenin uzadığı, Bilgi Edinme Kanunu'na dayanarak gerekçelendirilmekte ve soru sahipleri 30 günü aşmamak kaydıyla en kısa zamanda cevap alacaklarına dair bilgilendirilmektedir.

TKDK personelinin başvuru sahibine başvuru formu ve eklerinin, iş planı, teknik proje veya diğer gerekli belge ve dokümanların, hazırlanmasına ve doldurulmasına ilişkin yardımda bulunmaları kesinlikle yasaktır. Bu tür destek ve/veya bilgilendirmeler hiçbir TKDK personeli tarafından yapılamaz.

14.2. ŞİKÂyetLER

IPARD Programı süresince, başvuru sahipleri / yararlanıcılar TKDK'nın uygulamaları ve personelin davranışlarıyla ilgili her türlü sorun ve şikâyetlerini dile getirme hakkına sahiptirler.

Şikâyetler, TKDK İl Koordinatörlüklerine ve Merkezine; kişisel başvuru, telefonla bildirim, yazılı bildirim (dilekçe, faks, e-posta), Kurum resmi web sitesindeki "şikâyet" uygulaması ve/veya şikâyet kutusu aracılığı ile yapılabilir

Şikâyet Kutuları Merkez ve İl Koordinatörlükleri'nin hizmet binalarında, bina girişlerinde bulunur. Şikâyet sahipleri şikâyetlerini şikâyet kutularının yanında mevcut olan formları doldurarak iletilebilir.

Bunun yanı sıra, Türkiye'nin her yerinden ulaşılabilir olan 444 85 35 no'lu telefon hattı, şikâyetlerini telefon vasıtasıyla yöneltmek isteyen şikâyet sahipleri için mesai saatleri içinde faal durumdadır. 444 8535 no'lu hatta yapılan başvurular şikâyet sahibinin başvuru yaptığı veya başvuru yapmayı planladığı İl Koordinatörlükleri'ne yönlendirilmekte ve yapılan tüm görüşmeler otomatik olarak kayıt altına alınmaktadır. Kurum, telefon ile bildirimlerde şikâyet sahibinden şikâyetini yazılı olarak sunmasını da isteyebilir.

Tüm şikâyetlerde, şikâyet sahibinin kimlik ve iletişim bilgilerinin yer alması zorunludur. TKDK, kimlik ve iletişim bilgilerinin olmadığı durumlarda şikâyetler hakkında değerlendirme/inceleme yapmama hakkına sahiptir. Şikâyet sahibinin kimliği, şikâyet sahibi ile şikâyeti alan uzman arasında gizli tutulur. Gizlilik, ancak şikâyet ile ilgili yasal bir süreç başlarsa bozulur.

TKDK, en geç 30 gün içerisinde şikâyeti değerlendirerek talep etmesi halinde sonucu şikâyet sahibine iletir.

Bununla birlikte, 444 8535 nolu telefon hattı, IPARD Programı süresince, yararlanıcılar ve uygulamakta oldukları proje hakkında usulsüzlük şüphesi ihbarlarının bildirilmesi için de kullanıma açıktır. İhbarlar için 444 8535 nolu telefon hattı mesai saatleri içinde faal durumdadır. Usulsüzlük şüphesi ihbarına ilişkin yapılan görüşmeler otomatik olarak kayıt altına alınmaktadır. İhbarlarda, ihbar sahibinin kimlik ve iletişim bilgilerinin yer alması zorunlu değildir. Kimlik bilgileri verilmesi halinde ise bu bilgiler (yasal süreç hariç) Kurum tarafından hiçbir şekilde ifşa edilmeyecektir. Kurum, telefon ile bildirimlerde ihbar sahibinden ihbarını yazılı olarak sunmasını da isteyebilir.

14.3. İTİRAZLAR

Başvuru sahibi/yararlanıcılar TKDK'nın projeleri üzerinde yapmış olduğu iş ve işlemlere itiraz edebilirler. İtiraz, projelerin değerlendirilmesi ve seçimi, sözleşme işlemleri, ödemeler ve yerinde kontrol sonuçları gibi işlemlere karşı yapılabilir.

Başvuru sahibi/yararlanıcı itiraza konu olacak doküman eline ulaştıktan sonra 10 gün içinde itiraz edebilir. İtirazlar, iadeli taahhütlü posta veya APS ile TKDK Merkezine gönderilmeli ve 10. günün sonuna kadar postaya verilmiş olmalıdır. TKDK, değerlendirmesini yaparak sonucu başvuru sahibi/yararlanıcıya yazılı olarak bildirir.

TKDK'nın, yapılan itirazın değerlendirilmesi sonunda vereceği karar nihaidir.

15

GÖRÜNÜRLÜK

Görünürlük faaliyetleri, bu rehberin ekinde yer alan ve TKDK'nın www.tkd.gov.tr web adresinde yayımlanan "Görünürlük Rehberi"ne göre yürütülmelidir.

Başvuru sahibi "Görünürlük Rehberi"nde belirtilen şartları sağlamalı ve görünürlük için mutlaka bütçe ayırmalıdır. Görünürlük için bütçe tahsis etmeyen yatırımlar uygun değildir.

Bu tedbir kapsamında görünürlük için sadece bir (1) pano alımı desteklenecektir.

Görünürlük için yapılacak pano, yatırımın 1. Ödeme Talep Paketi teslim tarihinden önce yatırım alanının rahatlıkla görünebilecek bir yerine yerleştirilmiş olmalı ve yatırımın mali kapanışı süresince yerinde kalmalıdır.